Bat. Gen.
VI
402 a

222

GENIETROEPEN

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VE 402a

REGLEMENT OP DE EXERCITIËN

VOOR DE

GENIETROEPEN.

BAT
GENOOTSCHAP
VAN
K.EN W.

BATAVIA,
LANDSDRUKKERIJ
1905.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal 1-7-2010
Nomor Induk 1263 / PN-Musik
DIB - ID 000-29670760
FEM - ID 0109051178
Asal MUSEUM PUSAT

PERPUSTAKAAN NASIONAL

INHOUD.

BLADZ.

Grondslag van het onderricht 1
Bepalingen omtrent het commando 2

SOLDATENSCHOOL.

Inleiding 5

HOOFDSTUK I, (GYMNASTISCHE OEFENINGEN).

Gewrichtsoefeningen 8
Oefeningen in het gaan en het loopen 15
Toesteloefeningen 18

HOOFDSTUK II, (EXERCITIËN OP ÉÉN GELID).

Eerste onderdeel, (exercitiën zonder gereedschap en wapens) 21
De richtingen 21
De wendingen op de plaats 22
Regels voor de marschen 23
Het aanmarcheeren 24
De wendingen in den marsch 25
Het halt houden 26
De zwenking 27
De opmarsch 28
Tweede onderdeel, (behandeling van het gereedschap) ... 29
Houding met het gereedschap over 29
Houding aannemen 31
Het afzetten van het gereedschap 31
» neerleggen » » » 31
» opnemen » » » 32
» overnemen » » » 32
» knielen, het liggen en het opstaan 32
Derde onderdeel, (exercitiën met het kapmes) 33
Het trekken van het kapmes 33

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BLADZ.
Het in den arm nemen van het kapmes..... 34
» » hand » » » » 35
» presenteeren » » » 35
» opsteken » » » 35
Vierde onderdeel, (exercitiën met de revolver)..... 36
Het nemen van de revolver..... 36
» bergen » » » 37
» laden » » » 37
» ontladen » » » 38
» vaardig maken » » » 39
» aanleggen » » » 40
» afzetten » » » 40
» vuren met » » 41
» herplaatsen of opbergen van de revolver na het laden of vuren..... 41
Het knielen en het opstaan met de revolver uit den holster. 41
Vijfde onderdeel. Herhaling van het eerste onderdeel met wapens en gereedschap..... 42

HOOFDSTUK III. (EXERCITIËN OP TWEE GELEDEREN).

De richtingen..... 43
Het openen en sluiten der gelederen..... 44
De flankopstellingen en de flankmarschen..... 45
Uit de formatie in front, overgaan tot de formatie met vieren. 47
» » » met vieren, » » » » in front.. 48
» » » » tweeën, » » » » met éénen en omgekeerd..... 49
Het ocfenen met de looppas..... 50
Het knielen, het liggen en het opstaan..... 51
De vuren..... 52

COMPAGNIES- EN BATALJONSSCHOOL.

Inleiding..... 53

HOOFDSTUK IV, (COMPAGNIESSCHOOL).

Indeeling en opstellingen..... 54
Algemeene bepalingen..... 56
De richtingen..... 57

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BLADZ.
Het openen en sluiten der gelederen 59
Het liggen en het opstaan 59
De wendingen 60
De marschen 61
De afstanden of tusschenruimten eener colonne vergrooten en verkleinen 63
Het veranderen van directie eener colonne 65
De breedte eener frontcolonne vermeerderen en verminderen. 66
Uit de colonne met tweëen of vieren tot de frontcolonne overgaan en omgekeerd 67
Uit de orde van bataille in een open frontcolonne overgaan met het front naar rechts (links) en omgekeerd 68
Uit de orde van bataille in een frontcolonne overgaan met het front naar voren en omgekeerd 69
De vuren 71
Het uit een gaan en verzamelen 72

HOOFDSTUK V, (BATALJONSSCHOOL).

Indeeling en opstellingen 73
Algemeene bepalingen 75
De richtingen 77
De marschen 78
De afstanden eener frontcolonne vergrooten en verkleinen. 79
Het veranderen van directie van een frontrolonne 79
De uitgestrektheid eener colonnenlinie vermeerderen en verminderen 79
Overgang uit de gesloten frontcolonne tot de colonnenlinie (massa) met het front naar voren 80
Overgang uit de colonnenlinie tot: 80
a. de gesloten frontcolonne met het front naar rechts (links). 80
b. de gesloten frontcolonne met het front naar voren ... 81
Het uit eengaan en het verzamelen 81

HOOFDSTUK VI, (BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN).

Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van en het salueeren met de sabel en het kapmes 83
Het trekken 83

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BLADZ.

Het dragen van de sabel door de officieren en de met de officierssabel bewapende onderofficieren..... 83
Het salueeren met de sabel door de officieren..... 84
De orde van parade..... 85
Wapenschouwingen..... 87
De inspectie..... 88
Het defileeren..... 89

TAMBOERS- EN HOORNBLAZERSSCHOOL. (*)

Hoofdstuk VII,
De stok, de trom en de hoorn.
Het dragen van den stok en het seinen.
Het dragen van de trom en van den hoorn.
Algemeene bepalingen voor het onderricht.
Grondbeginselen van het slaan.
Grondbeginselen van het blazen.
Oefeningen met vereenigde tamboers en hoornblazers.
Hoofdstuk VIII. Marschen en signalen.

(*) Niet in den druk opgenomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VERKORTINGEN.

at.	beteekent	adjudant.
b. ct.	»	bataljonscommandant.
b. at	»	bataljonsadjudant.
a. or.	»	adjudant-onderofficier.
c. ct.	»	compagniescommandant.
p. ct.	»	pelotonscommandant.
s. ct.	»	sectiecommandant.
a. ct.	»	afdeelingscommandant
ct.	»	commandant.
cn.	»	commandanten.
ag.	»	afdeeling.
an.	»	afdeelingen.
co.	»	commando.
cos.	»	commandos
uitv.	»	uitvoering.
u. co.	»	uitvoeringscommando.
w. co.	»	waarschuwingscommando.
opm.	»	opmerking.
opmn.	»	opmerkingen.
aanw.	»	aanwijzing.
bew.	»	beweging.
r. (l.) ge.	»	rechter (linker) guide.
gs.	»	guides.
s. s.	»	soldatenschool.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

GRONDSLAG VAN HET ONDERRICHT.

1. De korpscommandant is verantwoordelijk voor het onderricht der officieren, onderofficieren en manschappen, die onder zijn bevelen staan, zoomede voor de slagvaardigheid, waarin het korps te allen tijde moet worden onderhouden.

2. Individueele geoefendheid van de officieren, het kader en de manschappen, zoomede lichaamskracht en een opgewekte geest moeten aan de slagvaardigheid van het korps voornamelijk ten grondslag strekken.

3. De korpscommandant zorgt, dat aan allen, op wie ten aanzien van het onderricht verantwoordelijkheid rust, in overeenstemming met de daarop betrekking hebbende bepalingen, de noodige tijd en gelegenheid tot zelfstandige regeling van de hun opgedragen oefeningen worden gegeven en hij vordert van hen de uitkomsten, welke door oordeelkundig onderricht kunnen worden verkregen.

4. De korpscommandant is aan den chef van het Wapen der Genie verantwoordelijk voor het onderricht in zijn korps en voor de vorderingen en den samenhang, die onder zijn rechtstreeksche leiding moeten worden aangekweekt.

5. De luitenant-adjudant is aan den korpscommandant verantwoordelijk voor de vorderingen in het hem, door dezen, toegewezen gedeelte der instructie.

6. De compagnies- en detachementscommandanten zijn aan den korpscommandant verantwoordelijk voor de vorderingen, die, in overeenstemming met de daarop betrekking hebbende bepalingen, onder hunne leiding moeten worden verkregen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

7. Tenzij het tegendeel is bepaald, is men bij de elementaire opleiding der manschappen en der eenheden, niet aan de volgorde van dit reglement gebonden.

Het is verboden de omschrijving der uitvoeringen met schriftelijke of mondelinge bepalingen uit te breiden of nader vast te stellen, ook dáár waar voor de uitvoeringen speelruimte is.

8. Zooveel mogelijk zal ieder officier bij de oefeningen het onderdeel of de eenheid aanvoeren, waarover hij is aangesteld, tenzij hij bij de oefening als leider optreedt of wel een meer omvattend commando waarneemt. Dit laatste zal, met het oog op de vorming voor den naast hoogeren rang, nu en dan behooren te geschieden.

9. De hoofdofficieren en kapiteins moeten in alle exercitiën en toepassingen uit dit reglement, de luitenants voor zooveel zulks in den door hen bekleeden en in den kapiteinsrang geëischt wordt, practisch kunnen optreden. Hun theoretische kennis zal het geheele reglement omvatten.

10. Voor de Europeesche onderofficieren strekt zich de theoretische kennis uit tot den geheelen inhoud der s.s., zoomede tot de verplichtingen als p.c^{t}., s.c^{t}. en g^{e}.

Voor de Inlandsche onderofficieren en de Europeesche korporaals bepaalt zich een en ander tot de s.s. en de verplichtingen als s.c^{t}. en g^{e}.

Voor de Inlandsche korporaals tot Hoofdstuk I en II der s.s. en de verplichtingen als g^{e}.

11. Bij geringe getalsterkte der compagnieën kunnen, voor de oefeningen uit dit reglement, zoo noodig, de manschappen van twee of meer harer, tot één compagnie worden vereenigd, of kan in een te zwakke

PERPUSTAKAAN NASIONAL

getalsterkte, door het gebruik van lijnen worden voorzien.

12. De compagnie kan ook in drie of in twee sectiën worden ingedeeld, waarbij de ontbrekende sectiën al of niet door lijnen kunnen worden voorgesteld.

13. Bij de exercitiën moeten van den troep kalmte en stilte worden gevorderd; alles wat zenuwachtige gejaagdheid kan verwekken moet vermeden worden.

14. Voor het theoretisch onderricht moeten de eischen der praktijk en der instructie maatstaf zijn. Dit onderricht moet derhalve van schoolsche vormen vrij blijven en mag nimmer langer dan ¾ uur achtereen duren; het woordelijk kunnen opzeggen van den tekst der uitvoeringen mag niet worden gevergd.

15. Het onderwijs aan de niet-Europeesche militairen wordt in het Maleisch gegeven.

Gedurende de eerste maand mag het practisch onderwijs niet meer dan 2 uren in beslag nemen; later kan dit tot 3½ uur worden opgevoerd.

Om te kunnen afexerceeren behoort de recruut alles te kunnen uitvoeren, wat in de s.s. voor den soldaat is voorgeschreven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BEPALINGEN OMTRENT HET COMMANDO.

16. De toon van alle c^{os}. moet levendig zijn en de verheffing der stem geëvenredigd aan de sterkte van den troep en aan de uitgestrektheid, die deze beslaat.

Het reglement onderscheidt twee soorten van c^{os}. die van waarschuwing en die van uitvoering.

Tusschen een w.c^{o}. en het u.c^{o}. mogen geen verklaringen gegeven of opmerkingen gemaakt worden.

Indien in dit reglement aan een u.c^{o}. een w.c^{o}. voorafgaat, is het door twee liggende streepjes daarvan gescheiden.

De w.c^{os}. moeten duidelijk uitgesproken en hun laatste lettergreep aangehouden worden.

De u.c^{os}. moeten, waar door dit reglement vastheid of gelijktijdigheid van uitvoering gevorderd wordt, op bevelenden, korten toon worden uitgesproken. Deze u.c^{os}. zijn met KAPITALE letters gedrukt.

Wordt geen vastheid of gelijktijdigheid in de uitvoering gevorderd, dan moet het u.c^{o}. op bevelenden, eenigszins aangehouden toon worden uitgesproken. Deze u.c^{os}. zijn met g e s p a t i e e r d e letters gedrukt.

Behalve de c^{os}. komen in dit reglement a a n w ij z i n g e n voor. Deze bevatten een mededeeling of op zich zelf staande waarschuwing. De aanw^{n}. moeten langzaam en duidelijk worden uitgesproken.

Alle c^{os}. worden steeds in het Nederlandsch gegeven en de namen van de deelen der bewapening en uitrusting mede in die taal uitgesproken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

SOLDATENSCHOOL.

INLEIDING.

17. Het onderricht wordt in den regel gegeven door onderofficieren en korporaals De houding en het voorbeeld van den onderwijzer zijn van veel belang. Hij moet, bij het eerste onderricht eener beweging, haar uitleggen en, waar mogelijk, voordoen hetgeen hij commandeert. Begane fouten zal hij met geduld verbeteren en bij voldoende vorderingen, tevredenheid doen blijken.

18. Ten einde de manschappen, vooral in den beginne, niet te zeer te vermoeien, zal bij de exercitiën naar afwisseling worden gestreefd.

Langdurig stilstaan mat af, toch moet daarin allengs eenige geoefendheid worden verkregen.

19. De manschappen zullen trapsgewijze aan het dragen van de wapenen, het gereedschap, den ransel en de op volle zwaarte gebrachte uitrusting gewend worden.

20. In de houding staat de soldaat stil en ziet rechtuit. De hielen zijn op dezelfde lijn en zoo dicht bij elkaar als de gestalte van den man gedoogt; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks en beiden evenveel naar buiten gekeerd; de knieën gestrekt zonder stijfheid; de schouders doorzakkende, even hoog en evenveel teruggetrokken zonder de lenden te buigen; de armen natuurlijk hangende; de handen plat met licht gebogen en aan elkaar gesloten vingers, ter zijde tegen de beenen; het hoofd ongedwongen rechtop, de kin ingetrokken zonder den hals te bedekken.

21. Op het c°.: Op de plaats = rust, kan

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de man zich eenigszins bewegen, doch blijft in front en met één voet op de lijn van het gelid. Het niet overluid spreken is geoorloofd, tenzij het wordt verboden.

De houding wordt hernomen op het c°.: G e e f t = ACHT.

O p m.: Bij het aantreden stellen de manschappen zich op de plaats rust, spreken is dan niet geoorloofd.

22. Op één gelid aantredende, stellen zich de manschappen van den rechter- naar den linkervleugel volgens de grootte, de Europeanen op den rechtervleugel, met tusschenruimten van ongeveer een hand breedte (10 cM.).

O p m.: Later bij de marschen en richtingen moeten de manschappen zelf die tusschenruimte leeren beoordeelen, door van tijd tot tijd den elleboog aan de zijde der richting een weinig van het lijf te brengen en dien van hun nevenman even aan te raken.

23. Op twee gelederen vormt ieder man uit het achterste gelid met zijn voorman een r o t; een vleugelman, die geen man achter zich heeft, wordt een b l i n d r o t genoemd. De manschappen staan, na het aantreden op twee gelederen, de Europeanen op den rechtervleugel, van den rechter- naar den linkervleugel, rotsgewijze volgens de grootte, de langste man van ieder rot in het voorste gelid.

Op twee gelederen worden de tusschenruimten en de richting beoordeeld en bewaard door het voorste gelid. De manschappen van het achterste gelid dekken zich op hun voorlieden en houden van dezen, tenzij anders is voorgeschreven, in de frontformatie, zoowel op de plaats als in den marsch, een afstand van 60 cm., gerekend van de borsten in het achterste gelid tot de ruggen in het voorste.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

24. Het nummeren geschiedt van den rechter- naar den linkervleugel op het c°.: Nummeren. De manschappen draaien, tot dat zij hun nummer moeten afroepen, het hoofd en de oogen naar rechts. Op twee gelederen aangetreden tellen beiden gelijktijdig af.

25. Moet stilstaande, op een u.c°., een der voeten verplaatst worden, dan zal, indien een w.c°. voorafgaat, bij dit laatste, het lichaamsgewicht op den anderen voet worden overgebracht.

26. Is de uitvoering van een c°. in bewegingen onderverdeeld, dan zullen deze elkaar, bij geoefende manschappen, stilstaande en in den gewonen pas, met de snelheid van dezen, in den looppas met de snelheid van den looppas opvolgen.

27. Om van één gelid twee gelederen te doen formeeren, is het c°.: Formeert twee gelederen = MARSCH. Op het u.c°. sluiten de oneven numers als voorste gelid op N° 1 aan; de even nummers sluiten als achterste gelid aan op N° 2, die zich achter N° 1 plaatst.

Het weder doen aantreden op één gelid geschiedt op een daartoe strekkende waarschuwing.

28. Op de c°s.: REST en Ingerukt = MARSCH, brengen de manschappen den militairen groet en wordt het gelid verlaten. Op het c°.: Verzamelen treedt de klasse tegenover den onderwijzer, met het front naar dezen, weder aan.

29. Is het bij de oefeningen uit deze school noodig, dat een beweging worde overgedaan en is tot het doen terugkeeren in de vorige houding, opstelling of formatie geen c°. voorgeschreven, dan zal gecommandeerd worden: Herstelt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK I.

(GYMNASTISCHE OEFENINGEN.)

30. Bij alle oefeningen moeten de manschappen trachten om de deelen van het lichaam, die niet behoeven te werken, stil te houden.

Van een oefening die rechts en links kan uitgevoerd worden, zullen de beide oefeningen onmiddellijk op elkander volgen.

31. Het getal manschappen in één klasse is in den regel niet grooter dan tien. Bij iedere klasse is een onderwijzer en een voorwerker.

GEWRICHTSOEFENINGEN.

32. Deze oefeningen hebben in staande houding plaats. De bewegingen worden, op een waarschuwing van den onderwijzer, door den voorwerker uitgevoerd en op het tellen van eerstgenoemden, door de manschappen nagedaan. De uitvoeringen geschieden overeenkomstig de omschrijvingen in het Voorschrift voor het onderwijs in de gymnastiek bij het Wapen der Infanterie.

Aanvankelijk wordt langzaam en, voor zoover dit voorgeschreven is, later vlug gewerkt; steeds met inspanning en zonder schokken. Wanneer de manschappen de bewegingen genoegzaam kennen, zullen oefeningen, die zich daartoe eigenen, in den regel, na voorgewerkt te zijn, op het c°.: MARSCH in tijdmaat herhaald worden, al of niet met tusschentellen.

33. Klassen sterker dan vier manschappen, treden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

aan op twee gelederen. Het onderricht wordt gegeven aan de geopende klasse.

C^os.: 1°. Op .... passen links openen = MARSCH.

2°. STAAT.

Uitv^n.: 1°. De rechtervleugelman van het voorste gelid blijft staan; de overige manschappen van dit gelid openen zich links en nemen rechts de bevolen tusschenruimte. De manschappen van het achterste gelid begeven zich, langs den kortsten weg, op het genoemd aantal passen, achter en tegenover het midden der tusschenruimten van het voorste gelid, ieder man links van zijn voorman. De manschappen draaien, op hun plaats gekomen, het hoofd rechts en stellen zich gelidsgewijze op één lijn.

2°. De houding aannemen.

34. Om de gesloten klasse te formeeen is het

C°.:. Rechts sluiten = MARSCH.

Uitv.: Op den rechtervleugelman van het voorste gelid wordt, langs den kortsten weg, in de oorspronkelijke opstelling aangesloten.

35. Sommige oefeningen hebben plaats uit den open stand. Op het c°.: Open stand = MARSCH wordt eerst de linkervoet, daarna de rechter-, een voetlengte buitenwaarts geplaatst. De houding wordt hernomen op het c°.: Gewone stand = MARSCH, door de voeten, in dezelfde volgorde, een voetlengte binnenwaarts te zetten.

36. Bij sommige oefeningen zijn de handen, of is één hand, op de heup geplaatst, met den duim naar achter, de overige vingers aaneengesloten naar voren en de ellebogen teruggetrokken.

37. Bij de gewrichtsoefeningen zijn de manschappen ongewapend en onbelast. Ten einde den arbeid

PERPUSTAKAAN NASIONAL

der lichaamsdeelen af te wisselen, zullen de punten 38 tot 41 — evenwel met inachtneming van de volgorde in ieder punt voor het eerste onderricht — afwisselend worden onderwezen.

38. Bewegingen met de voeten en beenen.

a. de hielen oplichten en neerzetten.

De man brengt geleidelijk de zwaarte van het lichaam op de voetballen en teenen over, en licht gelijktijdig de hielen langzaam op; na even in die houding verbleven te zijn, laat hij de hielen weder langzaam op den grond komen.

De oefening kan uit de beide standen der voeten uitgevoerd worden.

b. De knieën buigen en strekken.

Aanvankelijk in vier bewegingen:
een: de hielen oplichten,
twee: de knieën buigen,
drie: de knieën strekken,
vier: de hielen neerzetten.

Beide knieën worden onder het oplichten van de hielen langzaam en gelijkmatig gebogen, totdat boven- en onderbeen een rechten hoek maken.

Na even in die houding verbleven te zijn, worden de knieën op gelijke wijze gestrekt en de hielen neergezet; het bovenlijf blijft hierbij rechtop en de hielen gesloten.

Deze oefening kan ook uitgevoerd worden met omhoog gestrekte armen.

Na eenige geoefendheid kan ook de diepe kniebuiging worden onderwezen.

c. De knieën beurtelings buigen en strekken.

Dit geschiedt uit den open stand. De man brengt de zwaarte van het lichaam op het rechter-

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

(linker)been over en buigt de rechter- (linker)knie als bij de beweging onder *b*. Het andere been blijft gestrekt, met den voet op den grond.

d. De beenen beurtelings voor(zij-, achter)waarts stellen en terugbrengen in den stand.

Het genoemde been wordt langzaam en gestrekt zóóver in de aangegeven richting gebracht, dat de punt van den gestrekten en een weinig naar buiten gehouden voet den grond raakt.

Het gewicht van het lichaam rust op het been dat is blijven staan.

e. Met gesloten hielen opspringen.

Aanvankelijk in drie bewegingen:

een: de knieën buigen als bij *b*,

twee: door een krachtig strekken van heup-, knie- en voetgewrichten omhoog springen, en het lichaam met licht gebogen knieën op de voetballen en teenen opvangen,

drie: de knieën langzaam strekken en de hielen neerzetten.

Bovenlijf gedurende de drie bewegingen rechtop en hielen gesloten.

f. Met gesloten hielen voor(achter)waarts springen.

Overeenkomstig de vorige oefening, behalve dat de man het bovenlijf een weinig voorover buigt en op een pas voorwaarts (achterwaarts) neerkomt.

g. Met den rechter(linker)voet voorwaarts springen.

De man maakt met den genoemden voet vlug een pas voorwaarts, stoot zich daarmede kort en krachtig af, slingert het achterste been gestrekt naar voren, en komt op eenigen afstand met licht gebogen knieën en gesloten hielen op de voetballen en teenen neer.

Aanvankelijk in drie bewegingen:

PERPUSTAKAAN NASIONAL

een: den genoemden voet ongeveer 2 voetlengten vooruitbrengen en het gewicht van het lichaam hoofdzakelijk daarop doen rusten,

twee: kort en krachtig afstooten met het voorgebrachte been, het andere been gestrekt naar voren slingeren, en op eenigen afstand op voetballen en teenen neerkomen,

drie: de knieën langzaam strekken en de hielen op den grond plaatsen.

h. De beenen beurtelings voor(zij-, achter)waarts oplichten en neerzetten.

Het been wordt langzaam en gestrekt zoo hoog mogelijk in de genoemde richting opgelicht met de punt van den voet naar beneden, bovenlijf rechtop.

Aanvankelijk zal deze oefening worden uitgevoerd uit de houding met het been voor(zij-, achter)waarts gesteld.

Later zal men deze oefening snel en met kracht voorwaarts en zijwaarts laten verrichten.

i. De knieën beurtelings oplichten; het been voor-(achter)waarts strekken en buigen.

De rechter- (linker)knie wordt vlug naar voren opgelicht, zoodat het bovenbeen met het verticaal afhangende onderbeen een rechten hoek maakt; de punt van den voet omhoog.

Uit deze houding worden het been en de voet langzaam voorwaarts (achterwaarts) gestrekt en weder gebogen.

Het andere been moet bij de oefening gestrekt blijven.

39. Bewegingen met het hoofd.

a. Het hoofd voor(achter)over en rechts (links) buigen en oprichten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het hoofd wordt langzaam en zoover mogelijk in de aangegeven richting gebogen. Bij het rechts (links) buigen moet er op gelet worden, dat de man niet tevens het hoofd draait, noch voor- noch achterover brengt.

b. Het hoofd rechts (links) en naar voren draaien.

Het hoofd wordt langzaam en zonder den hals te buigen, zoover mogelijk rechts (links) gedraaid.

40. Bewegingen met de armen.

Bij de bewegingen sub *a*, *c* en *d* zijn, bij achterwaarts en omhoog gestrekte armen, de gestrekte vingers aaneengesloten, met de handpalmen naar binnen, bij zijwaarts gestrekte armen, de handpalmen naar beneden.

a. De gestrekte armen voor(zij-, achter)waarts oplichten en neerlaten.

De armen worden gestrekt voor(zij-, achter)waarts opgelicht tot schouderhoogte en achterwaarts zoover als dit mogelijk is.

b. De armen buigen en in de verschillende richtingen strekken.

Voorarmen, met de handen gesloten en de kneukels naar achteren, snel omhoog brengen, bovenarmen teruggetrokken, de vuisten voor de schouders.

Uit deze houding worden de armen en handen kort en krachtig voorwaarts (omhoog, omlaag, zijwaarts, achterwaarts) gestrekt.

Bij het voor-, op- en achterwaarts strekken blijven de handen op schouderbreedte van elkaar, de handpalmen naar binnen gekeerd. Bij zijwaarts gestrekte armen zijn de handpalmen naar beneden.

Bij het voor- en zijwaarts strekken zijn de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

handen ter hoogte van de schouders, en worden bij het zijwaarts strekken tevens de armen zooveel mogelijk naar achteren gevoerd.

Bij het achterwaarts strekken worden de armen zoo hoog mogelijk opgelicht zonder evenwel het bovenlijf voorover te buigen.

c. De gestrekte armen langs voor(zij)waarts, hoog oplichten en neerlaten.

De armen worden gestrekt voor(zij)waarts opgelicht tot de houding met de armen omhoog.

d. De armen voor(achter)waarts rollen.

De man licht de armen zijwaarts op tot schouder hoogte en beschrijft door de armen omhoog naar voren (omlaag naar voren) rond te bewegen, met de toppen der vingers cirkels, waarvan het midden ter hoogte van den schouder ligt.

Aanvankelijk wordt de oefening in vier tempo's onderwezen.

Het bovenlijf wordt gedurende de rolling der armen stil gehouden.

41. Bewegingen van het bovenlijf.

De romp wordt langzaam en zonder de schouders te verdraaien voorover gebogen.

De beweging begint bij het hoofd.

Bij het achteroverbuigen buigt het hoofd niet mede, overigens heeft de beweging op overeenkomstige wijze plaats, doch mag niet overdreven en niet te lang aangehouden worden.

De oefening kan uit den gewonen stand en uit den open stand plaats hebben en ook met opwaarts gestrekte armen geschieden.

b. Den romp rechts (links) buigen en oprichten.

De romp wordt langzaam en zonder de schouders of het hoofd, dat medebuigt, te verdraaien,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zoover mogelijk opzij gebogen, zonder den tegenovergestelden voet op te lichten.

De rechter (linker) hand glijdt langs de dij.

De oefening kan uit den gewonen en uit den open stand plaats hebben, alsmede met den linker (rechter) arm omhoog gestrekt.

c. Den romp rechts (links) en in front draaien.

De romp wordt langzaam zoo ver mogelijk rechts (links) om zijn lengteas gedraaid; het hoofd volgt de beweging.

De oefening kan uit den gewonen en den open stand plaats hebben en ook met voorwaarts gestrekte armen uitgevoerd worden.

OEFENINGEN IN HET GAAN EN HET LOOPEN.

42. De lengte der passen en hun snelheid bedragen:
de gewone- en de paradepas 65 cm. en 120 in de minuut;
de achterwaartsche pas 32,5 cm, en 120 in de minuut;
de looppas 75 cm. en 165 in de minuut.
O p m^{n}.: De lengte der passen wordt gerekend van hiel tot hiel.

Bij het aanmarcheeren van de plaats wordt de eerste pas van de halve lengte gemaakt (punten 43, 44, 46, 48, 69 en 70).

Waar in dit reglement de pas als maat voor een afstand, tusschenruimte of kleine verplaatsing is genoemd, worden geheele passen van 65 cm. bedoeld; als maat voor achterwaartsche kleine verplaatsingen zijn nochtans achterwaartsche passen bedoeld.

43. De gewone pas wordt aangenomen op het

PERPUSTAKAAN NASIONAL

C°.: V o o r w a a r t s = MARSCH.

Uitv.: Aanmarcheeren met het linkerbeen. Gedurende het gaan helt het bovenlijf naar voren. Bij iederen pas wordt de voet, met de punt een weinig naar buiten gekeerd, dicht langs den grond vooruitgebracht en zonder stampen neergezet. De uitvoering geschiedt overigens zonder blijkbare inspanning; de armen worden natuurlijk bewogen.

O p m^{n}.: De onderwijzer zal uit den natuurlijken gang van den man den militairen pas ontwikkelen. Bij het eerste onderricht laat hij de manschappen in een groot vierkant, op eenige meters afstand, achter elkander gaan. Hij tracht de oorzaken der fouten op te sporen en dezen te verbeteren en ziet toe, dat het hoofd in zijn stand blijft, dat de schouders niet verdraaid en de beenen niet gekruist worden, dat de knieën niet te hoog worden opgelicht, dat de hiel van den achtersten voet van den grond gaat, zoodra de voorste voet wordt neergezet en dat de pas van de bepaalde lengte wordt gemaakt. Hij zal trachten ook de voorgeschreven tijdmaat spoedig te bereiken, waarna in den pas moet worden gemarcheerd.

44. De paradepas wordt aangenomen op het

C°.: P a r a d e p a s = MARSCH.

Uitv.: Overeenkomstig de beginselen van den gewonen pas. Bij het vooruitbrengen van het been is de knie licht gebogen en wordt vóór het neerzetten van den voet gestrekt. De punt van den voet wordt bovendien omlaag gedrukt en deze plat neergezet. De armen worden iets meer dan natuurlijk, naar voren tot ter hoogte van het middel, gezwaaid.

O p m.: Aangezien de uitvoering van den paradepas zeer vermoeiend is, moet deze niet te lang achtereen beoefend of gebezigd worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

45. Bij het onderricht in den gewonen pas zal den manschappen worden geleerd den pas te veranderen door den voet, die achter is, snel tegen den voorsten bij te trekken en met dezen weder aan te marcheeren. Voor de geheele klasse gelijktijdig geschiedt dit op het c°.: V e r a n d e r t d e n p a s = MARSCH.

46. De gewone pas wordt op de plaats aangeduid op het c°.: M a r k e e r t d e n p a s = MARSCH, door de hielen, naast elkander, in de tijdmaat beurtelins op te lichten en neer te zetten. Op het c°.: V o o r w a a r t s = MARSCH wordt weder met den gewonen pas aangemarcheerd.

O p m.: Nadat de richting onderwezen is, wordt door de manschappen bij het markeeren van den pas de richting zoo noodig verbeterd.

47. De achterwaartsche pas wordt slechts over een zeer kleine ruimte gebezigd. Op het c°.: A c h t e r w a a r t s = MARSCH wordt begonnen met het linkerbeen; de knieën blijven nagenoeg gestrekt, de armen worden niet bewogen.

48. De looppas wordt aangenomen op het C°.: L o o p p a s = MARSCH.

Uitv.: Naar de beginselen van den gewonen pas; het bovenlijf helt meer voorover; het gewicht van het lichaam wordt bij iederen pas met gebogen knie, op den voetzool opgevangen; de mond blijft gesloten.

Met het gereedschap over zal de man op het w.c°. het gereedschap op den rechterschouder nemen en dragen als voor den linkerschouder is voorgeschreven, met de linkerhand wordt het kapmes vastgehouden. Een vrije hand — ongewapend en zonder gereedschap zijnde dus beide handen — wordt tot een vuist gemaakt en evenals de winkelhaaks gebogen arm, tegen het lijf gehouden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Opm.: Bij de beoefening van den looppas moet tot doel gesteld worden, dat de man in dien gang met volledige bepakking, op nagenoeg vlak terrein, 200 m. kan afleggen, zonder buiten adem te geraken en daardoor niet in staat te zijn tot vuren.

49. Het halt maken geschiedt op het c°.: Sectie = HALT door den voet van het zich bewegende been op den gewonen afstand neer te zetten, den anderen bij te trekken en de houding aan te nemen.

Opm.: Voor het halt houden uit den looppas geldt het bepaalde in de 2e al. van punt 137.

50. Om van den parade(loop)pas den gewonen pas te doen aannemen is het c°.: Gewone pas = MARSCH.

Opm.: Als de opm. bij punt 49.

TOESTELOEFENINGEN.

51. Deze oefeningen worden in den regel door een onderofficier onderwezen. De uitvoeringen hebben plaats overeenkomstig de bepalingen in het Voorschrift voor het onderwijs in de gymnastiek bij het Wapen der Infanterie. Waar mogelijkheid bestaat, dat de man kan vallen, zal de onderwijzer of de voorwerker gereed staan, om hem op te vangen. Behoudens het bepaalde in punt 58 zullen de toesteloefeningen beperkt blijven tot de in dit hoofdstuk aangeduiden.

52. De rekstok.

Van reik- tot spronghoogte:

a. gestrekt hangen in bovengreep.
b. als *a*, met de handen langs den stok gaan.
c. beenbewegingen in den gestrekten hang.
d. als *a*, hand voor hand verplaatsen tot ondergreep.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Van hoofd- tot spronghoogte:

e. optrekken tot gebogen hang met onder- en met bovengreep.

f. beenbewegingen in den gebogen hang.

Van heup- tot borsthoogte:

g. in den steun springen zonder aanloop.

h. als *g*, met de handen langs den stok gaan.

i. als *g*, beenen beurtelings zijwaarts oplichten en neerlaten.

k. als *g*, beenen beurtelings gestrekt over den stok brengen en terug.

53. De touwen.

Van reik- tot spronghoogte:

a. gestrekt hangen.

b. beenbewegingen in den gestrekten hang.

Van hoofd- tot spronghoogte:

c. optrekken tot gebogen hang.

d. beenbewegingen in den gebogen hang.

Van schouder- tot spronghoogte:

e. met omhoog gebogen beenen hangen.

f. om- en terugduikelen.

54. Het springtoestel; eerst met, later zonder springplank.

Koordhoogte van 35 tot 60 cm.:

a. met gesloten hielen hoog springen.

Koordhoogte van 35 tot 100 cm.:

b. met drie passen aanloop, hoog springen, afzettende met den rechter(linker)voet.

Koordhoogte van 50 tot 75 cm.:

c. met drie passen aanloop, ver springen, afzettende met den rechter(linker)voet. De plank van 1 tot 2 meter van het toestel.

Opm.: De sprongen onder *b* en *c* worden met willekeurigen aanloop herhaald.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

55. De pols.

Springen over het koord, over slooten, met en zonder aanloop en zonder en met wapens en gereedschap; het rechts of links springen vrij te laten.

56. De evenwichtsboom; eerst op knie-, later op heuphoogte:

a. het op- en afkomen.
b. de evenwichtsstand.
c. het verzetten der voeten in den evenwichtsstand.
d. het keertmaken in den evenwichtsstand.
e. het voor(achter)waarts gaan met bijtrekken der voeten.
f. het voor(achter)waarts gaan met voorbij elkander zetten der voeten.

57. De hindernisbaan.

Het toepassen der gymnastische vaardigheid tot het snel overschrijden of nemen der beletselen; eerst ongewapend, daarna allengs zwaarder bepakt tot in volle wapenrusting.

58. Voor zoover de manschappen blijk geven voldoende bedreven te zijn in de, in dit hoofdstuk aangegeven toesteloefeningen, worden ze, voor verder onderricht, compagniesgewijze, in een afzonderlijke klasse vereenigd. Voor dit onderricht zullen allengs zwaardere oefeningen gekozen worden, uit het Voorschrift voor het onderwijs in de gymnastiek bij het Wapen der Infanterie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK II.

(EXERCITIËN OP ÉÉN GELID.)

EERSTE ONDERDEEL.

(Exercitiën zonder gereedschap en wapens.)

59. De klassen zijn, behoudens het bepaalde in punt 81 in den regel niet sterker dan 10 manschappen. Op de vleugels is een g^{e}. geplaatst, zijnde een gegradueerde of geoefende man. De oefeningen in den marsch geschieden in dit onderdeel met den gewonen pas.

De richtingen.

60. C^{os}.: 1°. Guides .... passen voor-(achter)waarts = MARSCH.
2°. Rechts (links), of achterwaarts rechts (links) = richten.
3°. STAAT.

Uitv^{n}.: 1°. De g^{s}. doen het genoemd aantal passen en worden door den onderwijzer naar rechts (links) op de aan te nemen richtingslijn bevestigd; de l. (r.) g^{e}. neemt daarbij van den r. (l.) g^{e}. een tusschenruimte gelijk aan de frontbreedte der klasse.

De rechter(linker)vleugelman der klasse wordt daarna door den onderwijzer, naast den r. (l.) g^{e}. op de richtingslijn als grondslag gesteld.

2°. De manschappen, behalve de tot grondslag gestelde, draaien het hoofd en de oogen naar rechts

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(links) en plaatsen zich, volgens de in punt 61 vermelde regels, op de lijn van richting.

3°. De houding aannemen.

61. De onderwijzer, die bij het uitspreken van het 2e en 3e c°. ongeveer acht passen vóór en met het front naar de klasse staat, let op de nakoming der navolgende regels:

dat de man het lichaam niet achterover of het hoofd voorover buigt en dit slechts zooveel op zijde draait als noodig is, om de richting te kunnen beoordeelen;

dat hij bij het voorwaarts richten nimmer, doch bij de achterwaartsche richting altijd een weinig de richtingslijn overschrijdt.

62. Na het 3e c°. begeeft de onderwijzer zich drie passen uitwaarts van den vleugel, die tot grondslag gediend heeft maakt front naar het gelid en noemt de nummers, die niet gericht zijn, te beginnen met de meest nabij staanden. De genoemde manschappen verbeteren daarop hun richting.

De wendingen op de plaats.

63. C°.: Rechts (links) = OM.

Uitv.: Eerste bew. Den linker(rechter)voet naar de genoemde zijde een kwartcirkel omzetten, met de holte een halve handbreedte vóór de punt van den rechter(linker)voet.

Tweede bew. Den rechter(linker)voet als in de houding, naast den linker(rechter)voet plaatsen.

Opm.: Het lichaam volgt ongedwongen de bewegingen der voeten.

Komt de klasse bij de wending in front dan is het c°.: Rechts (links) = FRONT.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

64. C°.: Rechtsom = KEERT.

Uitv.: Eerste bew. Den linkervoet plaatsen als bij de eerste bew. van de wending rechts = OM, doch de punt een weinig naar binnen gekeerd.

Tweede bew. Denrechter voet oplichten en rechts omgaande, op de plaats, een halven cirkel omzetten.

Derde bew. Den linkervoet, als in de houding, naast den rechter plaatsen.

Opm.: Als in de eerste opm. bij punt 63.

Regels voor de marschen.

65. De marschen worden onderscheiden in den front-, den flank- en den schuinschen marsch.

Bij den frontmarsch si de r. g^e., bij den flankmarsch de g^e. aan het hoofd en bij den schuinschen marsch de g^e. naar de zijde der beweging, met het onderhouden van de marschrichting belast.

Bij den frontmarsch zal de onderwijzer nu en dan den l. g^e. met het onderhouden der marschrichting belasten op de aanw.: guide links.

De g^e., die de marschrichting moet onderhouden, zorgt rechtuit te marcheeren, door twee in zijn marschrichting gelegen punten in het oog te nemen en voorts de schouders vierkant te houden.

66. De manschappen moeten bij den frontmarsch de navolgende regels in acht nemen:

de tusschenruimten en de richting naar de rechterzijde onderhouden;

voor de drukking, die van de zijde van den r. g^e. komt, wijken en aan het gedrang van de tegenover gestelde zijde weerstand bieden;

langzamerhand aansluiten, wanneer zij van hun rechter nevenman, zijn afgeweken;

PERPUSTAKAAN NASIONAL

recht vooruitzien en indien zij vóór of achter zijn, zulks niet in eens herstellen, maar langzamerhand, door den pas op weinig merkbare wijze te verkorten of te verlengen.

Is de g^{e}. links, dan onderhouden de manschappen op overeenkomstige wijze, de tusschenruimten en de richting naar de benoemde zijde.

Opm.: De frontmarsch zal nu en dan beoefend worden met den paradepas.

67. Bij den flankmarsch volgen de manschappen het voetspoor van hun voorganger, zorgen zich op dezen te dekken en den afstand te behouden.

68. Bij den schuinschen marsch zorgen de manschappen de schouders vierkant te houden; zij marcheeren zonder slingeren recht voor zich uit en zien toe, zich niet te ver te verwijderen van hun nevenman naar de zijde der beweging, of zich te veel achter dezen te voegen.

De schuinsche strekking maakt een halven rechten hoek met de voorwaartsche; de onderwijzer kan echter den betrokken g^{e}., bij het doen aannemen van den schuinschen marsch, ter bepaling van een gewilde strekking, een punt aanwijzen, waarop deze moet aanmarcheeren.

Opm.: De schuinsche marsch wordt in dit onderdeel alleen beoefend uit de frontformatie.

Het aanmarcheeren.

69. Zoowel uit de opstelling in front als uit die uit de flank kan aangemarcheerd worden op een der Cos.:

1°. Voorwaarts = MARSCH.

2°. Rechts (links), uit de flank = MARSCH.

3°. Rechtsomkeert = MARSCH.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitv.: 1°. Aanmarcheeren als in punt 43.

Uitv.: 2°. Wenden als in punt 63, met dit verschil, dat bij de tweede bew. de voet niet wordt bijgtrokken maar met dezen, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

Uitv.: 3°. Wenden als in punt 64, met dit verschil, dat bij de derde bew. met den linkervoet, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

70. In den schuinschen marsch wordt aangemarcheerd op het c°.: Schuinsrechts(links) = MARSCH, waarop met het linkerbeen, in de te volgen strekking, wordt begonnen.

De wendigen in den marsch.

71. Voor deze wendingen wordt, naar gelang zij naar rechts of links plaats hebben, het u.c°. uitgesproken op een oogenblik, dat de rechter(linker)voet op den grond komt. Bij de uitvoeringen volgt het lichaam ongedwongen de bewegingen der voeten.

72. C°.: Rechts (links) uit de flank = MARSCH.

Uitv.: Eerste bew. De linker(rechter)voet met iets verkorten pas neerzetten; de punt een weinig naar binnen gekeerd.

Tweede bew. Den anderen voet met een kleine voorwaartsche verplaatsing in het nieuwe front omzetten.

Derde bew. Met eerstgenoemden voet in het nieuwe front aanmarcheeren.

73. C°.: Rechtsomkeert = MARSCH!

Utv.: Eerste bew. Den linkervoet met iets verkorten pas neerzetten; de punt naar binnen gekeerd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Tweede bew. Den rechtervoet oplichten en rechtsomkeertgaande een halven cirkel omzetten.

Derde bew. Met den linker voet in het nieuwe front aanmarcheeren.

74. C°.: Schuinsrechts(links) = MARSCH.

Uitv.: Eerste bew. Den linker(rechter)voet met iets verkorten pas neerzetten; de punt een weinig naar binnen gekeerd.

Tweede bew. Met den anderen voet in de nieuwe richting aanmarcheeren.

75. Om uit den schuinschen marsch den frontmarsch te doen aannemen is het c°.: Voorwaarts = MARSCH, waarop overeenkomstig de uitv. van punt 74 gewend wordt.

Het halt houden.

76. Gaat het halt houden met een wending gepaard dan moet het u.c°. worden uitgesproken als in punt 71 is aangegeven.

Uit alle marschen wordt halt gehouden op het c°.: Sectie = HALT; is het gelid in een schuinschen marsch dan wordt op het u.c°. in front gewend als in punt 74 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.

77. Uit den flank- en den frontmarsch zal het halt houden ook beoefend worden op de

C°s.: 1°. Rechts (links) uit de flank = HALT, en

2°. Rechtsomkeert = HALT.

Uitv.: 1°. Wenden als in punt 72 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.

Uitv.: 2°. Wenden als in punt 73, met het verschil in de vorige alinea omschreven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

78. Om eene uit de flank marcheerende klasse te doen halt houden en naar beide zijden front maken, is het

C°.: Rechts en links uit de flank = HALT.

Uitv.: De g^{s}. en even nummers wenden rechts, de oneven nummers links, als in uitv. 1 van punt 77.

79. Om naar ééne zijde het front te herstellen, is het

C°.: Even (oneven) nummers, rechtsom = KEERT.

Uitv.: de even (oneven) nummers wenden als in punt 64; de g^{s}. volgen de beweging der even nummers.

Na de wending wordt de plaats in het gelid hernomen.

De zwenking.

80. De in front marcheerende klasse verandert van marschrichting op de

C^{os}.: 1°. Rechts (links) zwenken = MARSCH.

2°. Voorwaarts = MARSCH.

Uitv^{n}.: 1°. De manschappen draaien het hoofd en de oogen links (rechts), onderhouden de tusschenruimten naar den omzwenkenden vleugel en maken de passen kleiner, naarmate zij zich dichter bij de spil bevinden, zoodat het gelid gericht blijft.

De g^{e}. aan de spil ziet naar den omzwenkenden vleugel en voegt de lijn zijner schouders naar de beweging van dezen, verkort den pas zooveel als noodig is en wint, het zwenkingspunt vrijmakend,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

door het beschrijven van een kleinen cirkelboog, grond naar voren.

De g^{e}. op den omzwenkenden vleugel brengt den buitenschouder een weinig voor, vestigt de oogen op den boog, dien hij doorloopen moet en nu en dan op het gelid.

2°. Het hoofd en de oogen rechtuit brengen en met den pas van de gewone lengte in de nieuwe richting aanmarcheeren.

81. De onderwijzer zal in den beginne een geheelen cirkel een- of tweemaal doen doorloopen, alvorens te laten voorwaarts gaan. Later worden achtereenvolgens twee, drie of meer klassen in één gelid samengevoegd ten einde de manschappen de grondbeginselen van de zwenking te leeren toepassen, ongeacht het aantal, waaruit het gelid bestaat.

De opmarschen.

82. C°.: Rechts (links) opmarcheeren = MARSCH.

Uitv. Op de plaats uit de opstelling in front: De r. (l.) g^{e}. wendt rechts (links). De andere g^{e}. en de manschappen gaan, ieder voor zich, met een eenigszins versnelden pas, langs den kortsten weg naar hun plaats op de nieuwe frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar rechts (links) en nemen de houding aan.

Op de plaats uit de opstelling uit de flank: De voorste g^{e}. blijft staan; de andere g^{e}. en de manschappen formeeren het front rechts (links) van den voorsten g^{e}. en gaan daartoe, ieder voor zich, met een eenigszins versnelden pas, langs den kortsten weg, naar hun plaats op de frontlijn,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

houden aldaar halt, richten zich naar links (rechts) en nemen de houding aan.

In den marsch: Naar de beginselen als op de plaats. De g^e. op welken de beweging geschiedt, verkort, na zoo noodig de vereischte wending gemaakt te hebben, den pas tot de halve lengte; de andere g^e. en de manschappen versnellen den pas een weinig en nemen, op de frontlijn gekomen, den pas van eerstgenoemden g^e. aan. Op het c°.: Voorwaarts = MARSCH wordt de pas van de gewone lengte hernomen.

Opm.: Wordt gedurende of onmiddellijk na het opmarcheeren, Sectie = HALT gecommandeerd, dan wordt door de g^s. en de manschappen halt gemaakt, voor zooveel zij reeds op de frontlijn zijn of zoodra zij daarop komen.

De onderwijzer zal den g^e. waarop de beweging plaats heeft nu en dan op het u.c°. een schuinsche strekking (2^e al. van punt 68) doen aannemen.

TWEEDE ONDERDEEL.

(Behandeling van het gereedschap.)

83. Bij het onderricht in dit onderdeel, waarbij de manschappen zijn opgesteld als in punt 22, zijn zij gewapend met kapmes, revolver en gereedschap.

De klassen zijn in den regel niet sterker dan tien manschappen.

84. De manschappen treden aan in de houding, aangegeven in punt 21 met het gereedschap over.

In deze houding wordt het gereedschap als volgt gedragen:

Avegaar. Met het dwarshout in de linkerhand,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

het ijzer tegen den linkerschouder, de hand voor het midden van het lijf.

M o k e r. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

H a n d z a a g. De greep in de linkerhand, de rug tegen den linkerschouder, de linkerhand voor het midden van het lijf.

D i s s e l. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren en het scherp naar beneden, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

K o e v o e t. Over den linkerschouder, de klauw naar achteren, de linkerhand vat het dunne gedeelte zóó nabij het einde, dat de koevoet gemakkelijk draagt, elleboog omlaag.

A k s. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren, het scherp naar beneden, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

P i k h o u w e e l. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren, het houweel naar beneden, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

S c h o p. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren, de achterzijde van het blad naar beneden, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

P a t j o l. Over den linkerschouder, het ijzer naar achteren, het scherp naar beneden, de steel in de linkerhand, elleboog omlaag.

O p m. Meetband, schietlood, duimstok, beitels, nagels, vernagelpinnen, zaagvijl, zagenzetter, waskaarsen, tondeldoos, zwam en lucifers worden gedragen in b l i k k e n k o k e r s en b i n d - en t r a c e e r k o o r d onder den langen pakriem op den ransel; l a n t a a r n aan den gordel, rechts en een handbreedte van de gesp; de t o f f e l z a a g middels een riempje, dat door het oog van het hand-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

vat gaat, hangende aan den gordel, achter het kapmes, de lederen bescherming naar links gekeerd.

Wanneer geen ransel gedragen wordt, moeten de traceerkoorden en het bindkoord aan het kapmes en de kokers aan den riem over den rechterschouder worden gedragen; de koker achter het kapmes.

Houding aannemen.

85. C°.: Geeft = ACHT.

Uitv. Als in punt 20, het gereedschap gedragen als in punt 84.

Het afzetten van het gereedschap.

86. C°.: Zet af = GEREEDSCHAP.

Uitv. Het gereedschap van den schouder nemen; de koevoet wordt met het dunne einde tusschen de beide voeten gezet, recht op en neer, en met de linkerhand vastgehouden; aksen, pikhouwelen, schoppen en patjols worden met de stelen tusschen beide voeten neergezet, de stelen recht op en neer, de voorzijde van het blad der schoppen naar voren, het scherp van aksen, pikhouweelen en patjols naar links gekeerd, het ijzer met de linkerhand aan het huis vastgehouden; avegaars, mokers, handzagen en dissels laat men langs de linkerzijde neerhangen, de linkerarm naar beneden gestrekt, de rug van de zagen en het scherp van de dissels naar achteren.

Het neerleggen van het gereedschap.

87. C°.: Legt neer = GEREEDSCHAP.

Uitv. Het gereedschap op den grond leggen, het ijzer van mokers, dissels, aksen, pikhouweelen, schop-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

pen, patjols en de klauw van de koevoeten vóór het gelid, het scherp der dissels, aksen, pikhouweelen, patjols en de rug der zagen naar links gekeerd, de stelen der gereedschappen, de stangen van de koevoeten en avegaars links van den man, recht naar achteren; de voorzijde der schoppen naar beneden.

Het opnemen, van het gereedschap.

88. C°.: Neemt op = GEREEDSCHAP.
Uitv. Het gereedschap in de houding nemen van punt 86.

Het overnemen van het gereedschap.

89. C°.: Over = GEREEDSCHAP.
Uitv. Het gereedschap in de houding nemen van punt 85.

90. Op marsch wordt het gereedschap gedragen zooals in punt 84; wanneer gedurende den marsch „In het gelid vrij" gecommandeerd of het overeenkomstig signaal gegeven wordt, mag het naar verkiezing op den linker- of rechterschouder gedragen worden.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

91. C°.: Knielen.
Uit. Den rechtervoet, op den hiel, tot evenwijdig aan het gelid, naar rechts draaien, tegelijkertijd met den linkervoet een halven pas schuinsrechts naar voren doen, in de knieën doorzakken, de rechterknie op den grond plaatsen; op den rechterhiel gaan zitten met het bovenlijf rechtop. Het gereedschap wordt tijdens het knielen op den grond nedergelegd, als voor het c°.: „Legt neer = GEREEDSCHAP" is aangegeven, de linkervoorarm rust op de linkerdij, de rechterarm vrij hangende.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

92. C°.: Liggen.

Uitv.: De man zakt in beide knieën tot op den grond door en legt zich, daarbij gebruik makend van de linkerhand, voorwaarts en een weinig naar rechts neder. De voeten worden drie á vier handbreedten gespreid. Met het gereedschap wordt gehandeld als bij „knielen" is voorgeschreven.

93. C°.: Opstaan.

Uitv.: Knielende: De man vat het gereedschap met de rechterhand, richt zich vlug op, draait op den rechtervoet in front, trekt den linkervoet bij en neemt de houding aan met het gereedschap over.

Liggende: De man grijpt het gereedschap met de rechterhand, richt zich vlug op en neemt de houding aan met het gereedschap over.

DERDE ONDERDEEL.

(Exercitiën met het kapmes.)

94. De manschappen, opgesteld als in punt 22, zijn gewapend met kapmes en revolver.

De klasse, in den regel niet sterker dan tien manschappen, treedt aan in de houding, aangegeven in punt 21, met het kapmes in de scheede.

Het trekken van het kapmes.

95. C°.: Trekt uit = KAPMES.

Uitv.: Eerste bew. De scheede met de linkerhand aanvatten en de greep van het kapmes eenigszins naar voren brengen; de greep met de rechterhand omvatten, de duim naar beneden en uitgestrekt langs den rug.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Tweede bew. De kling uit de scheede trekken en in het verlengde daarvan houden; de rechterelleboog omhoog.

Derde bew. Het kapmes langs den linkerarm omzwaaien en loodrecht voor het aangezicht brengen; het scherp links, de punt naar boven, de stootplaat ter hoogte en op één d.m. afstand van de kin; de vier vingers aan de greep, de duim uitgestrekt langs den rug, de elleboog aan het lijf; de scheede loslaten en de linkerhand in de houding terugbrengen.

Vierde bew. Het kapmes naar de rechterzijde brengen; de kling loodrecht met het scherp naar voren en met den rug tegen den rechterschouder; de hand met de muis tegen de heup, de drie vingers en de duim om de greep, de pink achter tegen den rug; de elleboog ongedwongen naar achter.

Het in den arm nemen van het kapmes.

96. C°.: In arm = KAPMES.

Uitv.: Eerste bew. Terwijl de rechterhand op dezelfde hoogte blijft, het kapmes voor het midden van het lijf brengen, het scherp links; tegelijkertijd met de linkerhand de kling een handbreedte boven de greep aanvatten, de vier vingers plat en evenwijdig met de stootplaat aan de voorzijde, de duim aan de achterzijde.

Tweede bew. De rechterhand aan de greep verplaatsen, de knop met de vier vingers omvatten en omsluiten, de duim uitgestrekt op den voorsten vinger.

Derde bew. De linkerhand in de houding terugbrengen en het kapmes met gestrekten arm naar de rechterzijde brengen; de kling rustende in de buiging van den elleboog.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Opm^{n}.: In beweging wordt het kapmes in arm gedragen de rechterarm volgt dan de natuurlijke beweging van het lichaam.

Op de plaats rustende wordt het kapmes eveneens in arm gedragen; hierbij kan de rechterhand voor het midden van het lijf worden gebracht en de linkerhand op de rechter geplaatst.

Het »in hand" nemen van het kapmes.

97. C°.: In hand = KAPMES.

Uitv.: Eerste bew. Als de eerst bew. van punt 96.

Tweede bew. Met de rechterhand de greep omvatten als bij de vierde bew. van punt 95.

Derde bew. De linkerhand in de houding terugbrengen en het kapmes met de rechterhand plaatsen als in de vierde bew. van punt 95 is bepaald.

Het presenteeren van het kapmes.

98. Het presenteern van het kapmes geschiedt uit de houding „In hand = KAPMES", op het

C°.: Presenteert = KAPMES.

Uitv.: Het kapmes brengen in de houding als bij de derde bew. van punt 95.

Opm.: Het kapmes wordt teruggebracht op het

C°.: In hand = KAPMES.

Het opsteken van het kapmes.

99. C°.: Steekt op = KAPMES.

Uitv.: Eerste bew. Het kapmes brengen in de houding als bij de derde bew. van punt 95.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Tweede bew. Het kapmes in dezelfde houding naar links verplaatsen, de rechterhand tegenover en op één d.m. van den linkerschouder.

Derde bew. De scheede met de linkerhand aanvatten en eenigszins voorover houden; het kapmes langs den linkerarm omzwaaien en de punt in de scheede brengen en naar die verrichting kijken.

Vierde bew. De kling geheel insteken en de houding van punt 20 hernemen.

Opm.: Het opsteken geschiedt alleen uit de houding: In hand = KAPMES.

VIERDE ONDERDEEL.

(Exercitiën met de revolver.)

100. De manschappen, opgesteld als in punt 22, zijn gewapend met kapmes en revolver.

De klasse, in den regel niet sterker dan tien manschappen, treedt aan in de houding, aangegeven in punt 21.

Bij het eerste onderricht doet de onderwijzer de beweging eenige malen langzaam voor, opdat de man, alvorens tot eene uitvoering over te gaan, het doel der verrichtingen begrijpe.

De vereischte vaardigheid zal het spoedigst bereikt worden door een veelvuldige herhaling van iedere uitvoering. Deze in bewegingen met tusschenpoozen te verdeelen is verboden.

Het nemen van de revolver.

101. C°.: Neemt = REVOLVER.

Uitv.: Met de rechterhand den holster openen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de revolver bij de greep vatten, uit den holster trekken en naar de rechterzijde brengen. Den rechterarm ongedwongen langs de rechterzijde laten neerhangen. De duim en de drie achterste vingers om de greep, rustende de duim tegen den middelsten vinger, de wijsvinger uitgestrekt langs den beugel. De loop naar voren en loodrecht naar beneden, de tromp omlaag.

Het bergen van de revolver.

102. C°.: B e r g t = REVOLVER.

Uitv.: Met den duim van de rechterhand de klep van den holster omhoog duwen. De revolver in den holster steken en de klep sluiten.

De rechterhand in de houding laten terugvallen.

Het laden van de revolver.

103. Op het w.c°. wordt de revolver, indien zij zich in den holster bevindt, daaruit genomen als in punt 101 is voorgeschreven.

C°.: L a a d t = REVOLVER.

Uitv.: De linkerhand voor het midden van het lijf brengen; de linkerbovenarm en elleboog gesloten tegen het lichaam. De revolver met de rechterhand in de linker plaatsen, de beugel naar rechts, de tromp naar voren, de duim van de linkerhand langs den loop. Met de drie achterste vingers van de rechterhand de greep omvatten, de wijsvinger langs den beugel den duim op de ladingsklep.

De ladingsklep met den rechterduim achterover halen, met de linkerhand den cylinder zoover naar rechts omdraaien, dat de tand van den voet der ladingsklepveer in een der insnijdingen aan den rand van den cylinder grijpt. Met de rechterhand de patroontasch openen, een patroon nemen, in een der

PERPUSTAKAAN NASIONAL

kamers van den cylinder brengen en met den duim aandrukken. Den cylinder met duim en voorste vinger van de linkerhand naar rechts omdraaien tot de tand van den voet der ladingsklepveer in de volgende insnijding valt, waarbij met de rechterhand de greep van de revolver wordt vastgehouden. Met de rechterhand weder een patroon nemen en in de volgende kamer van den cylinder brengen en op die wijze voortgaan, totdat alle kamers geladen zijn. De rechterduim tegen de ladingsklep brengen en deze zachtjes neerlaten. Met de rechterhand den cylinder geheel omdraaien, om na te gaan of dit gemakkelijk geschiedt. De patroontasch sluiten. De revolver in de rechterhand nemen, de tromp naar boven, de greep met de drie achterste vingers en den duim vast, doch niet stijf noch krampachtig omvat, rustende de duim tegen den middelsten vinger, de wijsvinger uitgestrekt langs den beugel; de bovenarm ongedwongen aan het lijf gesloten, de voorarm opwaarts, de rechterhand ter hoogte van den rechterschouder. Op den linkerhiel een halve wending linksom draaien en den rechtervoet 1 à 2 handbreedten er voor plaatsen, waarbij het gewicht van het lichaam gelijkmatig op beide voetzolen blijft rusten; het bovenlijf ongedwongen rechtop, de linkerhand op de heup met den duim naar achteren, het hoofd een weinig rechts naar het doel gekeerd.

Het ontladen van de revolver.

104. C°.: Ontlaadt = REVOLVER.

Uitv.: Front maken en de revolver in de linkerhand nemen; de linkerhand voor het midden van het lijf, de linkerbovenarm en elleboog daarbij gesloten tegen het lichaam; de revolver met den beugel

PERPUSTAKAAN NASIONAL

naar rechts, de tromp naar voren, de duim van de linkerhand langs den loop; de greep met de rechterhand omvat, de wijsvinger langs den beugel, de duim op de ladingsklep.

De patroontasch openen en daarna met den duim van de rechterhand de ladingsklep achterover halen, met duim en voorste vinger van de linkerhand den cylinder naar rechts draaien tot de tand van den voet der ladingsklepveer in een der insnijdingen aan den rand van den cylinder grijpt. Met duim en voorste vinger van de rechterhand de lip van den ontlaadstok uit de as lichten tot tegen den bovenkant der sleuf van den koker en met kracht achterwaarts brengen.

De patroon of ledige huls half uitstooten en vervolgens met de rechterhand uitnemen en opbergen. Den cylinder met duim en voorste vinger van de linkerhand naar rechts omdraaien tot de tand van den voet der ladingsklepveer in de volgende insnijding valt, waarbij met de rechterhand de greep van de revolver wordt vastgehouden; den ontlaadstok weder achteruit brengen en de uitgestooten patroon of huls opbergen.

Zoo voortgaan tot alle kamers ledig zijn. De ladingsklep met den rechterduim zachtjes neerlaten, de lip van den ontlaadstok weder in de ligplaats in de as brengen, de patroontasch sluiten.

Met de rechterhand de revolver aanvatten als in punt 101.

De houding aannemen van punt 101.

Het vaardig maken van de revolver.

105. Indien de revolver in den holster is, wordt

op het w.c°. de houding aangenomen als is voorgeschreven in punt 101.

C°.: M a a k t = VAARDIG.

Uitv.: De linkerhand voor het midden van het lijf brengen; de linkerbovenarm en elleboog daarbij gesloten tegen het lichaam.

De revolver met de rechterhand in de linker plaatsen, de beugel naar rechts, de tromp naar voren, de duim van de linkerhand langs den loop. Met de drie achterste vingers van de rechterhand de greep omvatten, met den duim den haan spannen, en de houding aannemen als is voorgeschreven na het c°.:

L a a d t = REVOLVER.

Het aanleggen van de revolver.

106. C°.: AAN.

Uitv.: Den rechterarm langzaam vooruit brengen om aan te leggen, totdat hij licht gebogen is, waarbij de elleboog benedenwaarts gekeerd blijft; tegelijkertijd wordt de voorste vinger der rechterhand voor en tegen den staart van den trekker gebracht, het linkeroog gesloten en met het rechter door de vizierkeep en over de vizierkorrel op het doel gericht.

Het afzetten van de revolver.

107. C°.: Z e t = AF.

Uitv.: Op z e t den voorsten vinger langs den beugel uitstrekken en op AF de houding aannemen, die volgt uit het c°.: M a a k t = VAARDIG (punt 105).

O p m.: Indien, nadat vaardig gemaakt is, de revolver geborgen moet worden dan wordt op de waarschuwing: „ontspannen" de haan ontspannen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

waarbij de loop zorgvuldig rechtstandig moet worden gehouden.

Het vuren met de revolver.

108. C°.: VUUR.

Uitv.: Den voorsten vinger geleidelijk sluiten en daardoor den trekker achterover drukken, zonder het wapen uit de richting te brengen; den trekker na het aftrekken onmiddellijk loslaten en de houding aannemen als na het c°.: L a a d t = REVOLVER.

109. C°.: SNELVUUR.

Uitv.: Op de wijze als in punt 108 beschreven den trekker doen teruggaan en weder loslaten; daarna den voorsten vinger weder met kracht sluiten, waardoor de haan gespannen wordt en onmiddellijk weder overslaat.

Zoo voortgaan tot de zes schoten afgegeven zijn, waarna de houding aangenomen wordt als na het c°.: L a a d t = REVOLVER.

Het herplaatsen of opbergen van den revolver na het laden of vuren.

110. C°.: H e r p l a a t s t = REVOLVER.

Uitv.: Front maken en de revolver brengen in de houding van punt 101.

111. C°.: B e r g t = REVOLVER.

Uitv.: Front maken en de revolver opbergen zooals in punt 102 is omschreven.

Het knielen en het opstaan met de revolver uit den holster.

112. Tijdens het knielen en het geknield zijn

PERPUSTAKAAN NASIONAL

wordt de revolver in de rechterhand gehouden op de wijze als omschreven in het slot van punt 103.

Na het opstaan wordt de houding aangenomen als is voorgeschreven in punt 101.

VIJFDE ONDERDEEL.

HERHALING VAN HET EERSTE ONDERDEEL MET WAPENS EN GEREEDSCHAP.

113. De bewegingen uit het eerste onderdeel worden met het gereedschap over of met het kapmes in de houding van „in hand" en „in arm" herhaald. Op de vleugels der klasse is daarbij een g^{e}. geplaatst.

Met het kapmes in den arm blijft het bij het richten en halt houden in die houding ook op het c^{o}.: „Geeft = ACHT", wanneer de manschappen op de plaats rust staan.

In den arm gedragen moet het kapmes gedurende den marsch zonder te zwaaien de natuurlijke beweging van het lichaam volgen en de linkerarm ongedwongen bewogen worden.

Wordt het kapmes „in hand" gedragen dan blijft de rechterhand op de heup en de linkerhand als in punt 20 is aangegeven.

114. Gedurende de marschen moet de onderwijzer dikwerf het kapmes van in hand, in arm en omgekeerd doen overnemen, en daarbij vorderen, dat deze bewegingen geen verandering in de tijdmaat van den pas te weeg brengen.

De loooppas wordt niet met het kapmes in de hand onderwezen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK III.

(Exercitiën op twee gelederen.)

115. De klasse bestaat in den regel uit niet minder dan zeven rotten. Op de vleugels van het voorste gelid is een g^e^. geplaatst. Komt het andere gelid voor, dan gaan de g^s^. in dit laatste over; hetzelfde geldt voor een blind rot. De sterkte der klasse zal later, zoo mogelijk, tot die eener sectie worden opgevoerd. Bij de als sectie ingedeelde klasse worden ook in het achterste gelid g^s^. geplaatst, die zich dekken op de g^s^. van het voorste gelid.

Het nummeren geschiedt op het c^o^. van den r. g^e^. van het voorste gelid. Bij de oefeningen uit dit onderdeel met de klasse in front, zullen de gelederen afwisselend als voorste optreden.

116. De opmarschen hebben gelidsgewijze plaats als in Hoofdstuk II. De g^s^. en de manschappen van het gelid, dat achter komt (blijft), dekken zich, in de lijn van hun gelid gekomen, op hun voorlieden.

De richtingen.

117. Het richten wordt beoefend als in Hoofdstuk II, met uitzondering dat geen vleugelman tot grondslag wordt gesteld en dat de onderwijzer bij het uitspreken van het tweede en derde c^o^. zich plaatst als in punt 62.

Zijn in het achterste gelid g^s^. opgesteld dan blijven dezen bij de voorwaartsche richting op het eerste c^o^. op hun plaats.

118. Op het c^o^.: Rechts (links) = richten kan op den r. (l.) g^e^. ook in de lijn van het gelid worden gericht. Een afbakening der richtingslijn heeft daarbij niet plaats.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

119. Nadat de punten 117 en 118 voldoende beoefend zijn, wordt telkens als de klasse na het opstaan, na een wending op de plaats of na het halt houden in front is, zonder c°. daartoe af te wachten, gericht en nemen de g^s^. en de manschappen weder de houding aan zoodra zij gericht zijn;

na het opstaan en na een wending op de plaats geschiedt het richten in de lijn van het gelid en onverwijld;

na het halt houden bakenen de g^s^. als in punt 117, de in te nemen lijn voorwaarts af, waartoe de onderwijzer een weinig achter die lijn laat halt maken. Eerst nadat de g^s^. te juister plaatse stilstaan, stelt de klasse zich in de richting; de manschappen van het voorste gelid draaien om dit tijdstip te beoodeelen, na het halt houden, het hoofd en de oogen naar den g^e^., op welken gericht moet worden.

Opm^n^. In deze school wordt bij het halt houden de richtingslijn ongeveer een pas vóór het front afgebakend.

Het richten, ingevolge dit punt, geschiedt in deze school naar de rechterzijde, tenzij de onderwijzer vooraf gewaarschuwd heeft, dat links gericht moet worden; hij zal nu en dan zich tijdig opstellen als in punt 62, ten einde het richten, dat bij geoefende manschappen snel moet geschieden, te vergemakkelijken en gedurende de uitvoering te beoordeelen.

Het openen en sluiten der gelederen.

120. C^os^.: 1°. Opent de gelederen =
MARSCH.
2°. STAAT.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitvⁿ.: 1°. Op het w.cº. doen de gˢ. van het voorste gelid vier passen voorwaarts en bakenen de richtingslijn voor dat gelid af. De onderwijzer, geplaatst als in punt 62, bevestigt hen op de in te nemen lijn. Op het u.cº. marcheert het voorste gelid aan, ten einde zich, op de afgebakende lijn, naar rechts te richten.

2°. De houding aannemen.

121. Cº.: Sluit de gelederen = MARSCH.

Uitv.: Het achterste gelid marcheert aan tot op den gewonen afstand van het voorste, waarbij ieder man zich op zijn voorman dekt.

De flankopstellingen en de flankmarschen.

122. Gedurende een flankmarsch worden de afstanden bewaard door het gelid dat het laatst vóór was; bij een marsch met vieren geschiedt dit door de buitenrij van dat gelid en hebben de afstanden de grootten als door de bewegingen van punt 125 worden verkregen.

De rotten of de afdeelingen van vieren, zijnde van beide gelederen de nummers 1 en 2, 3 en 4, enz. macheeren gericht met den man, die voor den afstand zorgt.

De gᵉ. vóór het gelid of vóór de rij, waarin de afstanden bewaard worden, is met het onderhouden der marschrichting belast.

Opmⁿ.: De onderwijzer zal een als sectie ingedeelde klasse zoo noodig, waarschuwen aan welke zijde het gelid marcheert, dat het laatst vóór was.

De marsch met vieren zal nu en dan beoefend worden met den paradepas.

123. In de formatie met vieren zullen, bij alle

PERPUSTAKAAN NASIONAL

overgangen tot twee gelederen, hetzij in front of uit de flank, op het w.c°., de even nummers zich in hun rij ter hoogte van de plaatsen begeven op welke zij, gedurende de uitvoering moeten komen. Stilstaande doen zij daartoe een pas van de vereischte lengte achter(voor)waarts; in den marsch verkorten (verlengen) zij daartoe den pas.

124. Bij de overgangen in den marsch tot of uit den flankmarsch met éénen, tweeën of vieren, wordt de tijdmaat van den pas niet verbroken. De opmarsch blijft hiervan uitgezonderd.

125. Om uit de formatie met tweeën in die met vieren te doen overgaan is het

C°.: M e t v i e r e n = MARSCH.

Uitv.: O p d e p l a a t s: De even nummers stellen zich, aanvangende met den buitenvoet, met één pas van daartoe vereischte lengte, naast de oneven nummers van hun afdeeling van vieren. Oneven nummers, die geen even nummers naast zich krijgen, gaan, evenals de g^{s}., door één pas van daartoe vereischte lengte zijwaarts te doen, in de buitenrij van hun gelid.

I n d e n m a r s c h: De g^{s}. en de manschappen, die in de buitenrijen moeten komen, begeven zich daarin door den binnenschouder voor te brengen en door den pas te verlengen (verkorten).

126. Om uit de formatie met vieren in die met tweeën te doen overgaan is het

C°.: M e t t w e e ë n = MARSCH.

Uitv.: O p d e p l a a t s: De buitenrijen begeven zich, aanvangende met den binnenvoet, met één pas van daartoe vereischte lengte, op hun plaats op twee gelederen.

I n d e n m a r s c h: De buitenrijen brengen den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

buitenschouder voor en voegen zich op twee gelederen.

127. C°.: Met rotten rechts (links) = MARSCH.

Uitv.: Het voorste rot of de voorste afdeeling van vieren maakt rechthoekig, of tot in een strekking door den onderwijzer aangegeven, een zwenking naar rechts (links) en wordt daarbij door den voorsten g^{e}. (g^{s}.) geleid; de manschappen houden echter het hoofd rechtuit. De volgende rotten of afdeelingen van vieren marcheeren door tot op het punt, waar de beweging van de voorgaande afdeeling begonnen is, en veranderen aldaar, op gelijke wijze van marschrichting.

In de formatie met éénen wordt de bevolen richting door den g^{e}. en daarna opvolgend door ieder man ingeslagen.

Opm.: Deze beweging zal ook beoefend worden, onmiddellijk na een overgang tot den flankmarsch. Het w.c°. daartoe wordt dan door de woorden: met rotten rechts (links) gevolgd.

128. In de formatie met vieren kan op de c^{os}. van de punten 70 en 74, tot den schuinschen marsch en op de c^{os}. van de punten 75 en 76 weder tot de flankformatie worden overgegaan. Gedurende dezen schuinschen marsch zullen de manschappen, in de buitenrij naar de zijde der beweging, de afstanden bewaren.

Uit de formatie in front overgaan tot de formatie met vieren.

129. Voor deze overgangen: 1° op de plaats, 2° tevens aanmarcheerend, 3° in den marsch en

PERPUSTAKAAN NASIONAL

4° tevens halt makend, zijn respectievelijk de
Cos.: 1°. Met vieren rechts (links) = OM.
2°. Met vieren rechts (links) uit de flank = MARSCH.
3°. Met vieren rechts (links) uit de flank = MARSCH.
4°. Met vieren rechts (links) uit de flank = HALT.

Uitvn. De manschappen die in de binnenrijen moeten komen:
1°. wenden op de plaats,
2°. marcheeren uit de flank aan,
3°. wenden in den marsch, en
4°. maken uit de flank halt, als in het eerste onderdeel.

De gs. en de manschappen, die de buitenrijen moeten vormen, voegen zich, met het bevolen front, op hun plaats in de afdeeling van vieren. Bij de beweging onder 2° bedoeld, beginnen laatstgenoemden met denzelfden voet als de manschappen der binnenrijen.

Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front.

130. Voor deze overgangen: 1° op de plaats, 2° tevens aanmarcheerend, 3° in den marsch en 4° tevens halt makend, zijn respectievelijk de
Cos.: 1°. Links (rechts) = FRONT.
2°. Links (rechts) uit de flank = MARSCH.
3°. Links (rechts) uit de flank = MARSCH.
4°. Links (rechts) uit de flank = HALT.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitv^{n}.: De binnenrijen verrichten de bevolen bewegingen als in het eerste onderdeel. De g^{s}. en de manschappen, in de buitenrijen voegen zich, daarbij het bevolen front aannemende, op hun plaats in hun gelid.

131. Om een met vieren uit de flank marcheerende klasse te doen halt houden en naar beide zijden front maken, is het

C^{o}.: Rechts en links uit de flank = HALT.

Uitv.: De binnenrijen van het rechter (linker) gelid maken rechts (links) uit de flank halt, als in het eerste onderdeel. De g^{s}. en de manschappen der buitenrijen voegen zich, daarbij het front aannemende als de binnenrijen, waarbij zij behooren, op hun plaats in hun gelid.

132. Marcheert de klasse op twee gelederen uit de flank, dan maakt op het c^{o}. van punt 131 het rechter (linker) gelid rechts (links) uit de flank halt. De g^{s}. volgen de beweging van het gelid waarvóór (-achter) zij zich bevinden.

133. Om de klasse in één front te herstellen, plaatst de onderwijzer zich vóór en met het front naar het gelid, dat op zijn c^{o}. rechtsomkeert moet maken.

134. Om bij een flankmarsch met éénen halt te houden en naar beide zijden front te maken, wordt gehandeld als in punt 78. De manschappen maken derhalve twee aan twee rechts- en linksom.

Uit de formatie met tweeën overgaan tot de formatie met éénen en omgekeerd.

135. Om van de formatie met tweeën tot die met éénen over te gaan, is het

PERPUSTAKAAN NASIONAL

C°.: Met éénen = MARSCH.

Uitv.: De voorste g^e. marcheert aan of door en begeeft zich zoo noodig vóór het linkergelid (bevindt zich achter hem een blind rot, dan volgt dit de beweging); de op hem volgende man van het linkergelid marcheert eveneens aan of door; de overige manschappen van dit gelid blijven staan of markeeren den pas en marcheeren bij opvolging voorwaarts, wanneer zij den afstand van hun voorman hebben verkregen. Die van het rechtergelid brengen den rechterschouder voor en begeven zich achter de manschappen van het linker gelid, die met hen tot hetzelfde rot behooren.

136. Om van de formatie met éénen tot die met tweeën over te gaan, is het

C°.: Met tweeën = MARSCH.

Uitv.: De g^e. aan het hoofd blijft staan of houdt halt; de manschappen marcheeren aan of door; de achterste man van elk rot begeeft zich, door het voorbrengen van den linkerschouder en het verlengen van den pas, rechts van zijn voorman van hetzelfde rot; allen houden halt, wanneer zij op hun plaatsen zijn aangekomen.

Het oefenen met den looppas.

137. De bewegingen in den marsch worden in dit onderdeel ook in den looppas beoefend.

Voor de bewegingen in den looppas wordt geen vastheid van uitvoering gevorderd, alle u.c^os. zullen diensvolgens op eenigszins aangehouden toon worden uitgesproken.

Bij den frontmarsch en bij den schuinschen marsch uit dezen, neemt het achterste gelid, als de looppas

PERPUSTAKAAN NASIONAL

wordt gebezigd, op het u.c°. dubbelen afstand van het voorste. Alvorens halt te houden of bij het overgaan tot den gewonen pas, zoomede bij een overgang tot den flankmarsch, wordt door het achterste gelid, tevens de normale afstand of tusschenruimte hernomen.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

138. Bij de klasse in font gaat het achterste gelid op het c°.: K n i e l e n aantredende met den rechtervoet, 2 voetlengten schuinsrechts voorwaarts en op het daarop volgende c°.: O p s t a a n, met eene tegenovergestelde beweging op zijn gewone plaats.

139. Bij de klasse in front doet het voorste gelid op het c°.: L i g g e n, vóór de uitvoering, drie passen voorwaarts. Op het c°.: O p s t a a n sluit het achterste gelid, na de uitvoering, tot den gewonen afstand op.

In de opstelling uit de flank met tweeën legt de voorste g^{e}. of g^{s}. zich neder als bij de frontopstelling op één gelid. Het voorste rot legt zich, terwijl de voeten op dezelfde hoogte blijven, zooveel buitenwaarts van de g^{s}., als noodig is om dezen niet aan te raken. De overigen leggen zich dienovereenkomstig, evenwijdig met hun voorman, op den grond.

In de opstelling uit de flank met vieren, doen de buitenrijen, vóór de uitvoering, een pas buitenwaarts. De binnenrijen leggen zich neder, als bij de opstelling uit de flank met tweeën; de buitenrijen leggen zich evenwijdig aan de manschappen der binnenrij van hun gelid. Bij het opstaan wordt aangesloten bij de binnenrijen en de gewone opstelling uit de flank met tweeën of vieren hernomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Opm.: Wordt gedurende den marsch Knielen (Liggen) gecommandeerd, dan wordt halt gemaakt en vlug de bevolen houding aangenomen. Is de klasse in liggende of knielende houding, dan wordt op het w.c°.: Voorwaarts of Looppas vlug opgestaan en op het c°.: MARSCH aangemarcheerd. Deze bewegingen worden voornamelijk beoefend in de flankformatie, met vieren en tweeën.

De vuren.

140. De vuren in het gelid worden alleen beoefend en toegepast door het voorste gelid eener in front staande klasse, waartoe dit gelid wordt gewaarschuwd en wanneer naar beide zijden is front gemaakt.

Het laden op twee gelederen mag alleen plaats hebben nadat het achterste gelid rechtsomkeert heeft gemaakt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

COMPAGNIES- EN BATALJONSSCHOOL.

INLEIDING.

141. Het onderricht uit dit hoofdstuk bestaat in de vormelijke beoefening der voorgeschreven opstellingen, bewegingen en overgangen.

142. De benamingen der onderdeelen van de compagnie en van het bataljon zijn uit de figuren naast blz. 55 en 74 af te leiden. Bij de oefeningen worden respectievelijk de compagnieën van het bataljon en de sectiën der compagnie, zooveel mogelijk van gelijke sterkte gemaakt.

143. De c.c^{n}., en de b.c^{t}. zijn bij de oefeningen, niet aan de hun als normaal voorgeschreven plaatsen gebonden. Zij houden zich op, waar zij hun eenheden het best kunnen overzien of van waar zij zich het gemakkelijkst kunnen doen verstaan.

De bereden adjudant bevindt zich normaal links en een halve paardlengte achter de b.c^{t}.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK IV.

(COMPAGNIESSCHOOL.)

Indeeling en opstellingen.

144. De compagnie is verdeeld in twee pelotons, ieder peloton in twee sectiën.

De sectiën treden aan als in de s.s., en plaatsen zich in de volgorde harer nummers naast elkander.

De luitenants en de oudste onderofficieren der compagnie worden, voor zoover aan deze laatsten in Fig. I geen bepaalde plaatsen zijn aangewezen, naar ouderdom van rang of graad, belast met het c°. over de rechter, de derde, de tweede en de linkersectie.

De rechter en de tweede sectie vormen, evenals de beide anderen, een peloton en staan of volgen, bij de oefeningen uit dit hoofdstuk, in den regel onmiddellijk naast of achter elkander.

De c^{n}., die bij het aantreden het c°. over de rechter en over de derde sectie voeren, treden, des noodig, als c^{t}. op over het betrokken peloton.

Het kader, dat niet als s.c^{t}. of als g^{e}. is ingedeeld, wordt na — aftrek van den fourier en één korporaal, die in het opsluitend gelid op twee passen achter het achterste gelid plaats nemen — op de vleugels der sectiën ingedeeld, tenzij de c.c^{t}. op andere wijze daarover beschikt.

De hoornblazers stellen zich links van den tamboer.

145. De opstelling der compagnie heet:

1°. in bataille, indien de sectiën in de frontformatie met één pas ruimte tusschen de g^{s}., naast elkander zijn geplaatst;

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Fig. I.

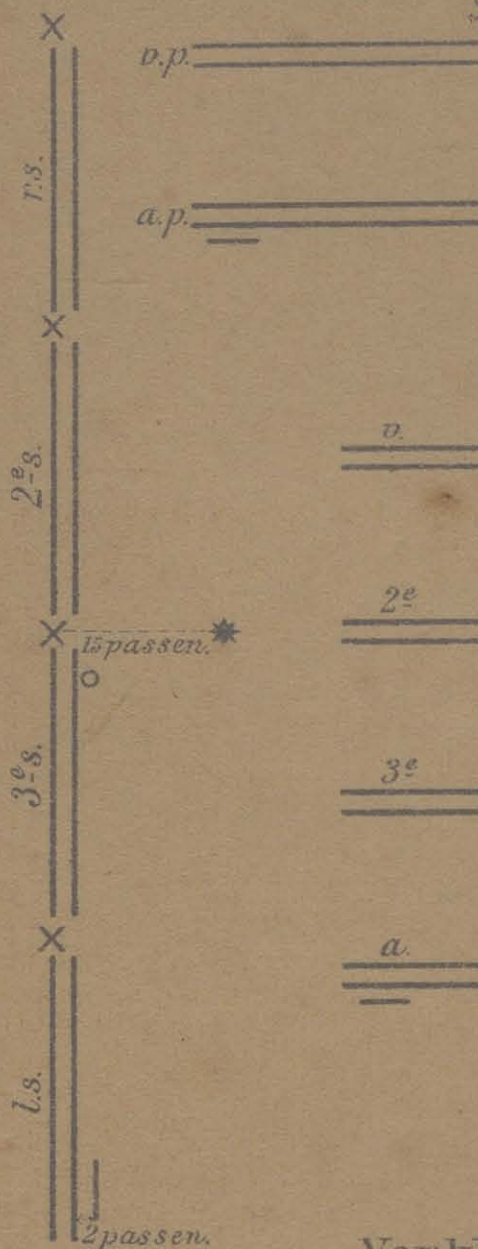

Fig. II.

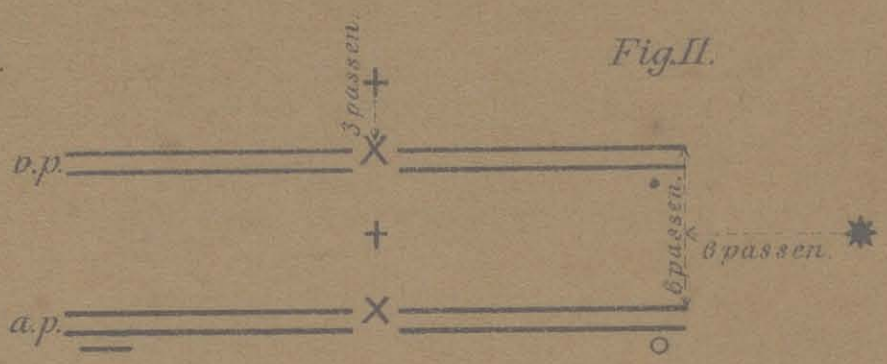

Fig. III.



Verklaring.

✸ = c.ct	+ = p.ct
× = s.ct	• = korporaal.
o = fourier.	s. = sectie.
p. = peloton.	v. = voorste.
r. = rechter.	a. = achterste.
l. = linker.	
— = tamboer en hoornblazers.	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

2°. in frontcolonne, indien de a^{n}. in de front-formatie achter elkander zijn geplaatst;

3°. in flankcolonne, indien de a^{n}. uit de flank met éénen, tweeën of vieren, naast elkander zijn geplaatst;

4°. in colonne met éénen (tweeën, vieren), indien de sectiën uit de flank met éénen, (tweeën, vieren), met één pas afstand, achter elkander zijn geplaatst.

146. De front- en de flankcolonne worden open genoemd indien de afstand of de tusschenruimte der a^{n}. gelijk is aan de frontbreedte van dezen, vermeerderd met één pas (geheele afstand of tusschenruimte) en gesloten, indien die afstand of tusschenruimte zes passen bedraagt. Deze afstanden of tusschenruimten worden gerekend tusschen de gelijknamige g^{s}. der a^{n}.

147. In de colonne met éénen, tweeën of vieren bevindt zich de c.c^{t}. normaal ter hoogte van het midden der compagnie aan de zijde der s.c^{n}. en vijftien passen uitwaarts.

In alle flankformatiën bevinden de s.c^{n}. zich aan het hoofd hunner sectie, naast en uitwaarts van den g^{e}. van het gelid, dat het laatst vóór was; met dien verstande echter, dat bij een peloton uit de flank, de p.c^{t}. met den s.c^{t}. van plaats verwisselt, indien hij niet aan het hoofd zou zijn van het peloton.

In een flankfomatie is het kader in het opsluitend gelid gericht met een der a^{n}. van vieren of met een der rotten.

148. De normaal-vormen zijn in de Fig^{n}. I, II en III aangeduid. De c.c^{t}. kan bij de oefeningen uit het eerste onderdeel, in alle vormen, aan den tamboer en de hoornblazers een andere plaats aan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

wijzen; bij een colonne op marsch stellen zij zich aan het hoofd op ongeveer acht passen afstand van de voorste a^{g}.

Algemeene bepalingen.

149. De c.c^{t}. geeft bij het eerste onderricht de vereischte uitleggingen. Hij alleen maakt aanmerkingen; de a.c^{n}. beperken zich tot wenken of korte en niet te luide terechtwijzingen.

Opm.: Door de a.c^{n}. worden in het eerste onderdeel van dit hoofdstuk de s.c^{n}. verstaan; ten aanzien van een peloton echter uitsluitend de p.c^{t}.

150. Voor zoover geen andere c^{os}. zijn voorgeschreven, doen de c.c^{t}., en de a.c^{n}., voor de verschillende bewegingen, de c^{os}. van den onderwijzer in de s.s. Het w.c^{o}.: Sectie wordt door den c.c^{t}. en door den p.c^{n}. respectievelijk vervangen door Compagnie en Peloton.

Zoo noodig breidt de c.c^{t}. zijn c^{os}. uit met de bijvoeging: Per peloton of Per sectie.

151. Wil de c.c^{t}. een beweging, die in den regel door de a^{n}. gelijktijdig plaats heeft, door dezen, stilstaande achtereenvolgens overeenkomstig hunne rangschikking, of in den marsch, achtereenvolgens op een zelfde plaats doen uitvoeren, dan lascht hij, in de daarop betrekkelijke waarschuwing, de woorden: bij opvolging in.

152. Voor zoover bewegingen vereischt worden, voor welke geen algemeen c^{o}. is voorgeschreven, hebben deze plaats op bevelen door den c.c^{t}. aan de betrokken a.c^{n}. te geven. Voor zoodanige bewegingen mogen geen c^{os}. worden gemaakt.

153. Na ieder w.c^{o}. van den c.c^{t}. doen de a.c^{n}.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zoo noodig, de betrokken w.c^{os}.; de u.c^{os}. van c.c^{t}. worden niet herhaald. Moet op het c^{o}.: MARSCH, halt gemaakt worden, dan zal de betrokken a.c^{t}. daarop onmiddellijk het c^{o}.: HALT doen volgen.

154. In het gelid aanwezige s.c^{n}. begeven zich, tot het doen van c^{os}. eenige passen naar voren; indien de a^{g}. stil staat maken zij tevens front daarheen.

155. De flankbewegingen, door de a.c^{n}. te commandeeren, worden met vieren uitgevoerd, tenzij de c.c^{t}. daaromtrent bevelen heeft gegeven.

156. Bevindt zich, na het komen of herstellen in bataille een p.c^{t}. niet op den vleugel van zijn sectie, dan begeeft hij zich, achter de gelederen langs, naar den anderen vleugel van zijn peloton.

Staat een s.c^{t}. bij een overgang tot een frontcolonne met pelotons, niet in het midden van het peloton, dan begeeft hij zich, achter de gelederen langs, daarheen.

De richtingen.

157. Bij eene compagnie in bataille heeft het verbeteren der richting plaats als in punt 117 behoudens:

1°. dat in het eerste c^{o}. het woord g u i d e s door s e c t i e c o m m a n d a n t e n wordt vervangen, op welk c^{o}. ook de g^{e}. (g^{s}.) op den vleugel, waar zich geen s.c^{t}. bevindt, de richtingslijn mede afbakent;

2°. dat de richting in iedere sectie wordt beoordeeld door den s.c^{t}. of den g^{e}., die aan de zijde naar welke gericht wordt, ter afbakening is opgesteld; en

3°. dat ook de s.c^{n}. op het c^{o}.: STAAT van den c.c^{t}. de houding aannemen.

O p m.: Het verbeteren der richting kan ook als in punt 118. geschieden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

158. Om de richting eener frontcolonne te verbeteren zijn de

C^os.: 1°. Rechter(linker)guides op uw voorman.

2°. Rechts (links) = richten.

Uitv^n.: 1°. De c.c^t. plaatst zich vóór den voorsten r. (l.) g^e., nadat deze eenigszins voor- en uitwaarts is gegaan. De overige r. (l.) g^s. dekken zich en nemen den juisten afstand. De a.c^n. plaatsen zich als de onderwijzer in punt 117; het front der sectiën wordt door de g^s. op de andere vleugels — in een colonne met pelotons ook door den s.c^t. in het midden — afgebakend.

2°. De a^n. richten zich; de a.c^n. doen het c°.: STAAT.

159. In de gevallen genoemd in punt 119 wordt de richtingslijn afgebakend als in de punten 157 en 158; het richten geschiedt overeenkomstig deze punten afdeelingsgewijze.

Moet de in te nemen lijn evenwijdig aan een achterstaande a^g. uitgezet worden, dan maakt het daarmede belaste kader tijdelijk front naar achter. In dit laatste geval zullen ook de g^s. op de vleugels, in het achterste gelid, zich mede ter afbakening opstellen.

Bevindt zich de a.c^t. op of nabij een vleugel, dan wordt naar die zijde gericht. Bij een frontcolonne plaatsen de a.c^n. zich aan de flank waarop de c.c^t. zich ophoudt, tenzij deze, met de aanw.: guide rechts (links) waarschuwt, dat naar de andere zijde moet gericht worden.

Indien bij het richten een a.c^t. tijdelijk de plaats moet innemen van een anderen a.c^t. dan gaat laatstgenoemde voor zoolang noodig, eenige passen naar achter.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het opnemen en het sluiten der gelederen.

160. Het openen der gelederen heeft plaats als in punt 120, behoudens:

1°. dat op het w.c°. de lijn van het voorste gelid wordt afgebakend door de s.c^{n}., en waar op een vleugel geen s.c^{t}. aanwezig is, door den g^{e}. van het voorste gelid;

2°. dat het personeel ter afbakening opgesteld, in bataille of in een frontcolonne met pelotons, het gelid richt, dat onmiddellijk links daarvan staat; en

3°. dat bij een frontcolonne de a.c^{n}. op het w.c°. zich plaatsen als de onderwijzer in de s.s. en het c°.: STAAT doen.

Bij het sluiten der gelederen verricht het opsluitend gelid de bew. van het achterste gelid mede.

Het liggen en het opstaan.

161. Het liggen heeft plaats als in punt 139, behoudens:

1°. dat in bataille het opsluitend gelid, alvorens zich neder te leggen, eenige passen achterwaarts doet;

2°. dat in een frontcolonne de a.c^{n}., alvorens zich neder te leggen, eenige passen uitwaarts van de colonne gaan, naar de flank, op welke zich de c.c^{t}. bevindt; het opsluitend gelid gaat op de overeenkomstige plaatsen van de andere flank; en

3°. dat in een flankopstelling de s.- en p.c^{n}. en het opsluitend gelid, alvorens zich neder te leggen, in de vereischte mate zijwaarts gaan.

Na het opstaan worden door het kader de gewone plaatsen hernomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De wendingen.

162. De a.c^{n}. en het opsluitend gelid stellen zich, bij een wending op als in de normaal-vormen of zooals in punt 240 is aangeduid. Komt de compagnie bij een wending in bataille, dan plaatsen de s.c^{n}. zich op den vleugel hunner sectie, bij welke zij zich bevinden.

Het opsluitend gelid blijft steeds bij de sectie en bij den vleugel waarachter het is ingedeeld; zou het bij een wending vóór komen, dan begeeft het zich op het w.c^{o}., om dien vleugel, naar de andere zijde der sectie (punt 165).

163. In een flankcolonne begeven zich de a.c^{n}. op het w.c^{o}.: Rechts (links) uit de flank ter hoogte van het midden hunner a^{n}. en aan de zijde van het gelid dat vóór komt; zij gaan daartoe, zoo noodig, om het hoofd hunner a^{g}. heen.

164. In de frontformatie gaan de in het gelid aanwezige s.c^{n}. na een keertwending over in het voorste gelid.

In een frontcolonne begeven zich de a.c^{n}. op het w.c^{o}.: Rechtsomkeert achter het midden hunner a^{g}.; de s.c^{n}. om den rechtervleugel, de p.c^{n}. door het midden van het peloton (punt 165).

Bij uit de flank marcheerende a^{n}. zullen de a.c^{n}. op het w.c^{o}.: Rechtsomkeert, den pas inhouden, ten einde den staart hunner a^{g}. in te wachten.

165. Voor het tusschen twee sectiën doorlaten van den p.c^{t}. of van het opsluitend gelid, maakt de betrokken s.c^{t}. op het w.c^{o}. ruimte, stilstaande door twee passen voorwaarts te doen, in den marsch door den pas te verkorten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

166. Acht de c.c^{t}. het ten aanzien van een wending onnoodig, dat de a.c^{n}. en het opsluitend gelid ten opzichte der a^{n}. van plaats veranderen, dan maakt hij dit tijdig kenbaar.

De marschen.

167. Tenzij de guide links is aangewezen worden in alle frontformatiën, zoomede in de flankcolonne de richting en de tusschenruimten, in den regel, naar de rechterzijde onderhouden. In bataille en in de frontcolonne met pelotons, kan de guide ook Op het midden worden aangewezen; alsdan zijn respectievelijk de r.g^{e}. der derde sectie of de r.g^{e}. in het midden van het voorste peloton, met het onderhouden van de marschrichting belast.

Bij een frontcolonne onderhoudt de r.- of de benoemde g^{e}. der voorste a^{g}. de marschrichting en volgen de overige r.- of benoemde g^{s}. het voetspoor van hun voorganger; zij dekken zich op dezen en onderhouden den afstand en den pas.

Is een g^{e}. uit de richting geraakt of heeft hij zijn afstand verloren, dan wordt een of ander geleidelijk hersteld.

168. Gedurende de marschen eener colonne waken de a.c^{n}. voor het onderhouden van het verband in hun a^{n}. en voor het bewaren der afstanden en tusschenruimten.

169. De c.c^{t}. kan in moeilijk terrein Uit den pas commandeeren. Op het c^{o}.: In den pas wordt een zelfde pas hernomen. Moeten, uit den pas marcheerende, bewegingen worden uitgevoerd, dan geschieden deze zooveel mogelijk op de woorden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

van de daartoe betrekkelijke w.c^{os}. De marschen worden gestaakt op het c^{o}.: „HALT".

170. Bij een marsch uit de flank met vieren, door opgaand hout of ander begroeid terrein, kan de c.c^{t}. eenige passen tusschenruimte doen nemen. Op het daartoe strekkend c^{o}.: Tusschenruimte nemen, gaan de rijen behalve die, aan de zijde van den a.c^{t}., zijwaarts en nemen naar behoefte tusschenruimte. Op het c^{o}.: Aansluiten wordt naar de zijde van den a.c^{t}. aangesloten.

171. In een frontformatie op moeilijk terrein marcheerende kan tusschen de gelederen dubbele afstand worden genomen. Het c^{o}. daartoe is: Achterste gelid dubbelen afstand nemen. Op het c^{o}.: Achterste gelid opsluiten, zoomede bij het halt houden, wordt de gewone afstand hernomen.

172. Op den langen weg kan: In het gelid vrij worden gecommandeerd, waarop uit den pas kan gemarcheerd worden en het spreken is toegestaan. Alsdan kan het gereedschap naar verkiezing op den linker- of rechterschouder worden gedragen. Op het c^{o}.: Geeft = ACHT wordt weder in den pas gemarcheerd en het gereedschap weder op den linkerschouder gedragen.

173. Ontmoet de compagnie bij een marsch in bataille een breed beletsel, dan zullen de c^{n}. der betrokken sectiën den flankmarsch met vieren doen aannemen. De vorige marschvorm wordt na een opmarsch, aan gene zijde van het beletsel, met den looppas hernomen.

174. In de marschcolonne wordt uitsluitend gebruik gemaakt van den flankmarsch met vieren, met tweeën of met éénen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

175. Het aannemen van den flankmarsch met éénen, uit den flankmarsch met tweeën geschiedt op het

C°.: M e t é é n e n.

Uitv.: De c^{t}. der voorste sectie doet de formatie met éénen aannemen. De c^{n}. der achterste drie sectiën doen halt maken; zij laten den marsch met éénen aannemen, naarmate zij daartoe ruimte krijgen. De s.c^{n}. plaatsen zich vóór de g^{s}. aan het hoofd en het opsluitend gelid achter de g^{s}. aan den staart der sectie waartoe zij behooren.

176. Het aannemen van den flankmarsch met tweeën uit den flankmarsch met éénen, geschiedt op het c°:: M e t t w e e ë n.

Uitv.: De c^{t}. der voorste sectie doet de formatie met tweeën aannemen; de achterste drie sectiën marcheeren door en formeeren zich op c°. van de s.c^{n}. met tweeën, wanneer zij op de voorgaande sectie zijn opgesloten. De s.c^{n}. en het opsluitend gelid hernemen hunne plaatsen.

De afstanden of tusschenruimten eener colonne vergrooten en verkleinen.

177. C°: O p g e h e e l e n a f s t a n d o p e n e n.

Uitv.: S t i l s t a a n d e: De voorste a.c^{t}. laat aanmarcheeren; de overigen doen bij opvolging hetzelfde, zoodra hunne a^{g}. van de voorgaande geheelen afstand heeft gekregen.

I n d e n m a r s c h: De voorste a^{g}. marcheert door; de c^{n}. der overige a^{n}. doen den pas markeeren en bij opvolging weder aanmarcheeren, zoodra hun a^{g}. van de voorgaande geheelen afstand heeft verkregen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

178. In een stilstaande frontcolonne kunnen, op het c°.: Op geheelen afstand achterwaarts openen de afstanden op de voorste a^g^. worden genomen, die alsdan staan blijft. De c^n^. der overige a^n^. doen rechtsomkeert aanmarcheeren en bij opvolging weder rechtsomkeert halt maken, zoodra, van de a^g^. onmiddellijk achter hen, geheele afstand is verkregen. Bij deze keertwendingen blijven de a.c^n^. en het opsluitend gelid, ten opzichte van de a^n^., op hun plaats.

179. C°.: In gesloten colonne opruk-ken.

Uitv.: Stilstaande: De voorste a^g^. blijft staan; de c^n^. der overige a^n^. doen aanmarcheeren en zes passen afstand nemen.

In den marsch: De voorste a.c^t^. laat halt maken. De overigen doen bij opvolging hetzelfde, zoodra hunne a^g^. van de voorgaande den vereischten afstand heeft verkregen.

Opm.: Moet op minder dan zes passen worden opgerukt, dan worden in het w.c°. de woorden: In gesloten colonne, door: Op .... passen vervangen. In dat geval zullen de a.c^n^., behalve de voorste, zich één pas voor het midden hunner a^g^. plaatsen, terwijl ook het opsluitend gelid één pas afstand neemt van het achterste gelid.

180. In het c°. voor het vergrooten en verkleinen der tusschenruimten van een flankcolonne wordt de a^g^. aangeduid, waarop de beweging moet plaats hebben.

C°.: Op ..... uitbreiden (aansluiten).

Uitv.: Overeenkomstig de uitv. van punt 177 (179). De a^n^. , die zich verplaatsen moeten, nemen met een frontmarsch geheelen (zes passen) afstand. Bij deze beweging blijven de a.c^n^. en het opsluitend gelid ten

PERPUSTAKAAN NASIONAL

opzichte der a^{n}. op hun plaats. Marcheert de colonne, dan houdt de in het c^{o}. genoemde a^{g}. halt.

O p m^{n}.: Moet de genoemde a^{g}. aan- of doormarcheeren, dan wordt in het c^{o}., achter den naam der a^{g}., het woord v o o r w a a r t s ingelascht; de overige a^{n}. worden alsdan met een schuinschen marsch en in den looppas naar haar plaats geleid.

Om op grooter dan geheelen afstand te doen uitbreiden of om tot minder dan zes passen te doen aansluiten, geeft de c.c^{t}. het aantal passen in het c^{o}. aan.

Bedraagt de tusschenruimte eener flankcolonne minder dan zes passen, dan zal, indien de a^{n}. met vieren geformeerd zijn, het opsluitend gelid zich tusschen de naastbijzijnde g^{s}. van zijne a^{g}. plaatsen.

Het veranderen van directie eener colonne.

181. C^{os}.: 1°. R e c h t s (l i n k s) v a n d i r e c t i e v e r a n d e r e n = MARSCH.

2°. V o o r w a a r t s = MARSCH.

a. B i j c e n f r o n t c o l o n n e.

Uitv^{n}.: 1°. De voorste a.c^{t}. doet zijn a^{g}. rechts (links) zwenken.

2°. De zwenking der voorste a^{g}. eindigt.

O p m^{n}.: In de open colonne marcheeren de tweede en volgende a^{n}. rechthoekig tot op het zwenkingspunt door en beginnen en eindigen de zwenking, op dezelfde plaatsen als de voorste a^{g}., op de c^{os}. van hare c^{n}.

In de colonne op zes passen of minder zwenkt de voorste a^{n}. als bij de open colonne. De c^{n}. der overige a^{n}. commandeeren op het eerste w.c^{o}., s c h u i n s l i n k s (r e c h t s). Op het u.c^{o}. nemen deze a^{n}.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

een schuinslinks(rechts) voorwaartsche beweging aan, waarbij de l. (r.) g^{s}. den afstand van hun voorganger bewaren. De a.c^{n}. laten in front herstellen, zoodra hunne a^{g}. weder recht achter de voorste is gekomen. De c.c^{t}. bestuurt, zoo noodig, aan de spil de beweging van deze.

Gedurende het zwenken hunner a^{n}. maken de c^{n}. front daarheen.

b. Bij een flankcolonne.

Uitv^{n}.: 1°. Om de rechter(linker)a^{g}. die gaande weg met rotten rechts (links) van marschrichting verandert, verrichten de overige a^{n}. eene zwenkende beweging, waarbij de g^{s}. aan het hoofd gericht blijven en hunne tusschenruimten naar links (rechts) bewaren.

2°. Aanmarcheeren in de nieuwe directie.

182. Een stilstaande front- of flankcolonne kan op het c°.: Voorwaarts, rechts (links) van directie veranderen = MARSCH, overeenkomstig punt 181 van opstellingsfront veranderen. Naar gelang dit noodig is, zal de c.c^{t}., indien de compagnie in het nieuwe front is gekomen, doen halt maken of doen doormarcheeren.

De breedte eener frontcolonne vermeerderen en vermideren

183. C°.: Rechts (links) formeert pelotons = MARSCH.

Uitv.: Stilstaande: De c^{n}. der tweede en der achterste sectie doen rechts (links) uit de flank aanmarcheeren, geleiden hun sectie door tweemaal met rotten van directie te doen veranderen, respectievelijk naast de voorste en de derde sectie en doen in het front van deze halt maken. De uitgerukte sectiën

PERPUSTAKAAN NASIONAL

richten zich naar links (rechts), waartoe de c^n., nabij de in te nemen lijn gekomen, hun a^g. voorbij zich heen laten gaan. De p.- en de s.c^n. stellen zich daarna op als in Fig. II.

In den marsch: De c^n. der voorste en der derde sectie doen den pas markeeren, terwijl die der tweede en der achterste sectie, hunne a^g., als in de vorige alinea, naast de voorste en de derde geleiden, met dit verschil dat zij niet bij het in front komen doen halt maken, maar Links (rechts) uit de flank, markeert den pas = MARSCH commandeeren, waarna de c.c^t. laat aanmarcheeren.

Opm.: Bij het vermeerderen der frontbreedte eener open colonne doet de c^t. van het achterste peloton, zoodra de sectiën van dit peloton naast elkander zijn gekomen, tot den oorspronkelijken afstand der colonne oprukken.

184. Het verminderen der frontbreedte geschiedt alleen uit de open colonne met pelotons.

C°.: Rechts (links) formeert sectiën = MARSCH.

Uitv.: Stilstaande: In ieder peloton wordt de linker (rechter) sectie, overeenkomstig de eerste alinea van punt 183, op geheelen afstand achter de rechter (linker) sectie geleid.

In den marsch: In ieder peloton marcheert de rechter (linker) sectie door en wordt de linker (rechter) sectie, met een flankmarsch, achter eerstgenoemde geleid.

Uit de colonne met tweeën of vieren tot de frontcolonne overgaan en omgekeerd.

185. C°.: Per (sectie of peloton links (rechts) opmarcheeren = MARSCH.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitv.: Als in de s.s. De a.c^{n}. begeven zich naar het punt, dat zij ten opzichte van hunne a^{g}. in de colonne moeten innemen en maken aldaar, tot de opmarsch van hunne a^{g}. heeft plaats gehad, front daarheen.

O p m.: In den marsch bewegen de a.c^{n}. zich met het front naar hunne a^{g}., tot het c^{o}.: V o o r w a a r t s = MARSCH van den c.c^{t}.

186. De overgang uit de frontcolonne tot de colonne met tweeën of vieren geschiedt als in de opm. bij punt 127, de tweede en volgende a^{n}. haken achter de voorgaande aan. In een colonne op zes passen of minder wordt door de a^{n}., na met rotten van directie te zijn veranderd, tot aan de voorgaande opgesloten en aldaar de pas gemarkeerd totdat kan worden aangehaakt.

O p m.: Op laatstbedoelde wijze wordt in alle gevallen gehandeld, waarin a^{n}. uit de flank, die op minder dan geheelen afstand zijn, achter elkander moeten aanhaken.

Uit de orde van bataille in een open frontcolonne overgaan met het front naar rechts (links) en omgekeerd.

187. C^{o}.: P e r (s e c t i e of p e l o t o n) r e c h t s (l i n k s) o p m a r c h e e r e n = MARSCH.

Uitv.: Als in de s.s. De a.c^{n}. begeven zich naar het punt, dat zij ten opzichte van hunne a^{g}. in de cclonne moeten innemen en maken aldaar, tot de opmarsch hunner a^{g}. heeft plaats gehad, front daarheen.

O p m.: Als de opm. bij punt 185.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

188. C°.: Rechts (links) in bataille = MARSCH.

Uitv.: De a.c^{n}. doen hunne a^{n}. naar de genoemde zijde opmarcheeren en begeven zich gedurende den opmarsch op den rechter(linker)vleugel hunner a^{g}. Geschiedt de bew. in den marsch dan zal de c.c^{t}. daarna Voorwaarts = MARSCH commandeeren.

Opm^{n}. De c.c^{t}. zal desvereischt vooraf, naar rechts (links), de richting doen verbeteren. Marcheert de colonne dan wordt zoo noodig vooraf de g^{e}. naar de vereischte zijde aangewezen.

Wil de c.c^{t}. bij het in bataille komen uit een marcheerende frontcolonne, doen halt houden, dan doet hij, gedurende den opmarsch, het c°. daartoe.

Uit de orde van bataille in een frontcolonne overgaan met het front naar voren en omgekeerd.

189. Bij het in colonne samentrekken op de tweede of de derde sectie komen de sectiën, die in bataille rechts (links) van de in het c°. genoemde stonden, voor (achter) deze in de colonne.

Bij het in colonne samentrekken op een vleugel-a^{g}., plaatsen de overige a^{n}. zich allen daarvoor of allen daarachter, naar gelang dit in het c°. is aangeduid.

190. In het w.c°. voor het samentrekken in een frontcolonne wordt eerst de a^{g}. genoemd, waarop de beweging moet geschieden en daarna, voor zooveel noodig, het voor- of achterwaarts.

C°.: Op ...., (....), in open (gesloten) colonne = MARSCH.

Uitv.: De c^{t} .van de genoemde a^{g}. begeeft zich op het w.c°. op de plaats als in de colonne. De c^{n}.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

der overige a^{n}. doen hunne a^{g}. uit de flank aanmarcheeren en geleiden haar, langs den kortsten weg, en door voor zooveel noodig met rotten van directie te doen veranderen, naar het punt waar zij, evenwijdig aan de genoemde a^{g}., in de colonne moeten rukken. De a.c^{n}. doen in het vereischte front halt houden en maken, voor hun persoon, halt nabij het punt, vanwaar zij de richting moeten beoordeelen.

Opm.: Moet de colonne op minder dan zes passen afstand samentrekken, dan worden in het c^{o}. de woorden in gesloten door op .... passen vervangen.

Het samentrekken in colonne gedurende den marsch geschiedt uitsluitend op een vleugel-a^{g}. achterwaarts. De in het c^{o}. genoemde a^{g}. blijft doormarcheeren; de overigen worden door hun c^{t}. met een flankmarsch evenwijdig achter de genoemde geleid en in het front van deze gebracht. De a.c^{n}. doen, indien de colonne op zes passen of minder moet geformeerd worden, daarna met den looppas oprukken.

191. C^{o}.: Links (rechts) voorwaarts in bataille = MARSCH.

Uitv.: De voorste a.c^{t}. begeeft zich op het w.c^{o}. op den rechter(linker)vleugel zijner a^{g}. De overige a^{n}. worden door hun c^{n}. uit de flank en door, voor zooveel noodig, met rotten van directie te doen veranderen, langs den kortsten weg naar haar plaats op de lijn van bataille geleid. Indien het hoofd eener a^{g}. nabij die lijn is aangekomen, laat de c^{t}. haar voorbij zich heentrekken en in het vereischte front halt maken.

Opm^{n}.: Voor het voorwaarts in bataille komen uit een colonne met sectiën kan spoedshalve ook gecommandeerd worden: Voorwaarts in ba-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

taille, tweede sectie rechts (links) = MARSCH, waarop de tweede sectie rechts (links), en de derde en de achterste sectie links (rechts) van de voorste naar de lijn van bataille geleid worden. De c^{t}. der voorste sectie plaatst zich alsdan op den vleugel, waar de tweede sectie naast komt. Na de richting stelt de c^{t}. der rechter (linker) sectie zich op den buitenvleugel.

Marcheert de colonne dan doet de voorste a.c^{t}. zijn a^{g}.. halt maken en begeeft zich daarna op den aangeduiden vleugel.

De vuren.

192. Het laden en vuren geschieden volgens de regels in Hoofdstuk III voorgeschreven.

De vuren zijn salvovuur en snelvuur.

De commando's zijn:

1. Maakt = VAARDIG.
2. Aan (of voorste of achterste gelid aan).
3. VUUR.

en

1. Maakt = VAARDIG.
2. Aan.
3. SNELVUUR.

Op het commando „Roffel" wordt, nadat aangelegd is, uitgevoerd hetgeen in punt 107 is voorgeschreven; dit commando dient om het vuren te doen ophouden of niet te doen plaats hebben en kan ook vervangen worden door het hoornsignaal: „ophouden met vuren".

193. Bij de c^{os}. Laadt = REVOLVER en Maakt = VAARDIG, begeeft het opsluitend gelid zich achter den g^{e}. aan den vleugel of bij dubbele g^{s}. achter den s.c^{t}.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het uiteengaan en het verzamelen.

194. C°.: RUST of Ingerukt = MARSCH; signaal: afdanken.

Uitv.: Als in punt 28.

195. C^{os}.: 1°. Kader aantreden; signaal: Tamboersappèl.

2°. Verzamelen (-looppas); signaal: Gewapend appèl (-looppas).

Uitv^{n}.: 1°. Het kader begeeft zich vlug naar het punt, waar de c.c^{t}. zich bevindt en stelt zich, in het door dezen aan te wijzen front, in de formatie van Fig. III op. De s.c^{n}. maken front naar de door hun sectie in te nemen lijn.

2°. De manschappen gaan zonder spreken (met den looppas) op hun plaats in de sectiën.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK V.

(BATALJONSSCHOOL.)

Indeeling en opstellingen.

196. De compagnieën treden, in den regel, als in Fig. IV, in de volgorde harer nummers aan, de spoorweg- en telegraafcompagnie op den linkervleugel.

De officieren, onderofficieren en minderen van den staf plaatsen zich, voor zoover niet elders ingedeeld, vier passen achter de achterste a^{g}. (of achter den linkervleugel) der tweede compagnie; in colonne wordt naarmate de ruimte dit vordert, dichter opgesloten.

De tamboers en hoornblazers staan, als in het eerste onderdeel bij hun compagnieën. Zij kunnen ook vereenigd op vier gelederen, volgens de grootte, opgesteld worden (punt 199), waarbij de tamboers in het voorste gelid plaats nemen. Bij de vereenigde tamboers en hoornblazers staat de staftamboer twee passen vóór hun midden.

197. De opstelling van het bataljon heet:

1°. in bataille, indien de compagnieën, in bataille geformeerd, met twee à vier pas tusschenruimte, naast elkander zijn geplaatst;

2°. in colonnen-linie, indien de compagnieën in gesloten frontcolonnen geformeerd, naast elkander zijn opgesteld;

3°. in frontcolonne met compagnieën, pelotons of sectiën, naarmate de achter elkander geplaatste a^{n}. uit, in de frontformatie opgestelde, compagnieën, pelotons of sectiën bestaan;

PERPUSTAKAAN NASIONAL

4°. in colonne met éénen (tweeën, vieren), indien de compagnieën in colonne met éénen (tweeën, vieren) geformeerd, met twee à vier pas afstand, achter elkander zijn opgesteld.

Opm^{n}.: De formatiën in bataille en in frontcolonne met compagnieën worden slechts bij parades en inspectiën gebezigd; het bepaalde in punt 143 is op deze formatiën voor de c.c^{n}. niet toepasselijk.

In een open (gesloten) frontcolonne met compagnieën, plaatsen zich de c.c^{n}. vijf (drie) passen vóór het midden hunner compagnie en gedragen zich in algemeenen zin als voor a.c^{n}. is bepaald.

198. In een open frontcolonne bedraagt de afstand, tusschen twee onmiddellijk elkaar volgende compagnieën, de frontbreedte der a^{n}., vermeerderd met twee à vier pas.

De colonnenlinie met compagnieën op twee à vier pas onderlinge tusschenruimte, wordt massa genoemd.

199. De normaal-vormen zijn in de Fig^{n}. IV en V aangeduid. Zijn de tamboers en hoornblazers vereenigd, dan bevinden zij zich in den vorm van Fig. IV achter het midden der tweede compagnie, in die van Fig. V, achter het midden der colonne, hebbende de staftamboer, in ieder dezer vormen, vijftien passen afstand van het achterste gelid der achterste a^{g}.

Opm.: In de normaal-vormen kunnen de compagnieën ook in de gesloten colonne met sectiën zijn opgesteld.

200. De b.c^{t}. bevindt zich in de colonne met éénen, tweeën of vieren, normaal ter hoogte van het midden van het bataljon dertig passen uitwaarts van het gelid, dat het laatst vóór was. In bataille staat hij dertig passen achter het midden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Fig. IV.

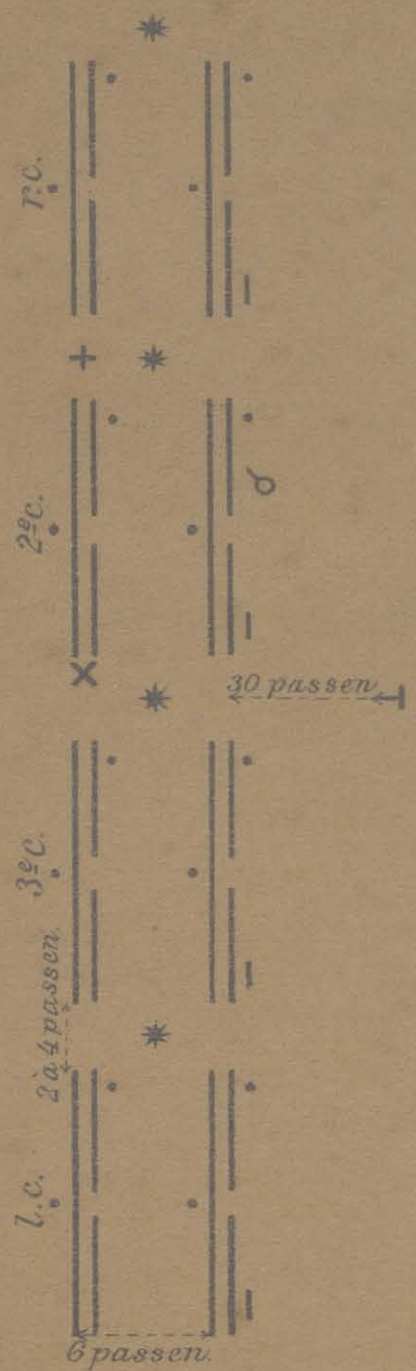

Fig. V.

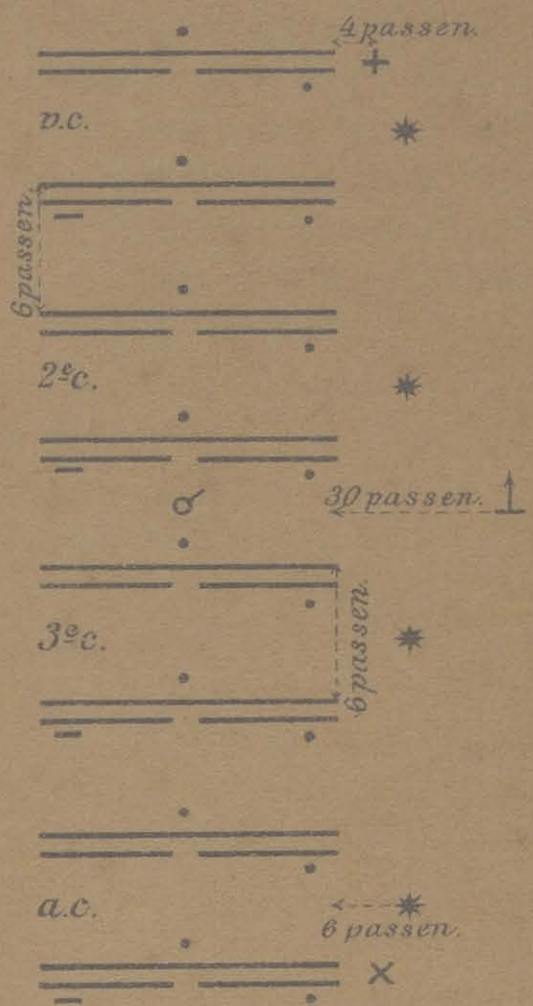

Verklaring

⊥ =	*b.c.t*	*r.* =	*rechter.*
✱ =	*c.c.t*	*l.* =	*linker.*
+ =	*b.a.t*	*v.* =	*voorste.*
× =	*a.o.r*	*a.* =	*achterste.*
♂ =	*staftamboer.*	*c.* =	*compagnie.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

201. De b.a^{t}. en de a.o^{r}. bevinden zich in de colonne met éénen, tweeën of vieren, vier passen uitwaarts respectievelijk van het hoofd en van den staart der colonne, aan de zijde van het gelid, dat het laatst vóór was. In bataille staan de b.a^{t}. en de a.o^{r}. op twintig passen achter den binnenvleugel respectievelijk van de rechter- en van de linkercompagnie.

202. Bij een colonne op marsch stellen zich de vereenigde tamboers en hoornblazers aan het hoofd op ongeveer vijftien passen afstand van de voorste a^{g}.

De b.c^{t}. kan de tamboers en hoornblazers bij de oefeningen uit dit onderdeel in alle vormen, doen plaats nemen, waar hij zulks noodig acht.

Algemeene bepalingen.

203. Voor zoover overeenkomstige bewegingen mogelijk en noodig zijn en geen andere c^{os}. zijn voorgeschreven, doet de b.c^{t}. de c^{os}. van den c.c^{t}. in het eerste onderdeel.

Zoo noodig breidt de b.c^{t}. zijn c^{os}. met de bijvoegingen: bij opvolging of per compagnie uit, of wijst hij een der compagnieën aan, die de beweging moet beginnen. Voor bewegingen, als bedoeld in punt 152, geeft hij zijne bevelen aan de c.c^{n}.

204. Wanneer in de normaal-vormen, alle compagnieën eenzelfde beweging te verrichten hebben, wordt, na de w.c^{os}. voor zooveel noodig van de c.c^{n}., het u.c^{o}. van den b.c^{t}. afgewacht; in andere gevallen betreft, tenzij het tegendeel is voorgeschreven, het c^{o}. van den b.c^{t}. uitsluitend de c.c^{n}., die de door hun compagnie te verrichten bewegingen op hun c^{o}. doen uitvoeren.

205. In de normaal-vormen kan het c^{o}.: Geeft

PERPUSTAKAAN NASIONAL

= ACHT van den b.c^{t}. door het desbetreffend hoorn- of tromsignaal worden voorafgegaan. In andere opstellingen wordt op dit signaal door de c.c^{n}. G e e f t = ACHT gecommandeerd.

De manschappen nemen op deze c^{os}. de houding aan met het gereedschap over; de kapmesdragenden trekken het kapmes en nemen dit wapen in den arm.

206. Indien het bataljon een groote uitgestrektheid inneemt of c^{os}. met de stem ongewenscht zijn, zullen de bewegingen op bevelen geschieden, die door den b.c^{t}. persoonlijk of namens hem, aan de c.c^{n}. worden overgebracht.

207. Verplaatsingen eener compagnie op het c^{o}. van haar c^{t}. geschieden, tenzij anders is voorgeschreven, in den door dezen het meest geschikt geoordeelden vorm en moeten in dit onderdeel langs den kortsten weg worden uitgevoerd.

208. De. c.c^{n}. waken voor de orde en het verband in hunne compagnieën. Zij waarschuwen haar bijtijds omtrent de naamsaanduiding overeenkomstig de plaats in het bataljon en doen hun w.c^{os}. door deze naamsaanduiding voorafgaan. Bij kort op elkander volgende w.c^{os}. zal de naamsaanduiding niet herhaald worden.

209. Na het komen of halt maken in een colonnelinie doen de c.c^{n}. het gereedschap afzetten en op de plaats rusten.

210. Marcheert het bataljon en wordt een overgang tot een andere formatie bevolen, dan maken, tenzij anders is bepaald, de compagnieën of de compagnie, op welke de overgang plaats heeft, halt. Wordt bij een overgang in den marsch looppas gecommandeerd, dan marcheeren de zooeven bedoelde compagnie of compagnieën in den gewonen pas door.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

211. Bij de overgangen in een andere formatie begeven zich de b.a^{t}. en de a.o^{r}. gedurende de uitvoering, voor zooveel noodig, naar hun nieuwe plaats. Onderling behoeven de b.a^{t}. en de a.o^{r} nimmer van plaats te verwisselen. Het personeel van den staf blijft bij de compagnie, waarin of waarachter het is ingedeeld.

212. Indien de b.a^{t}. de knielende of de liggende houding doet aannemen, zullen de bereden officieren, tenzij zij zich gedekt kunnen opstellen, afstijgen en eveneens knielen of liggen. Hunne paarden worden onder hun onmiddellijk bereik gehouden.

De richtingen.

213. Moet eene compagnie zich richten en bevindt de c.c^{t}. in de in punt 119 genoemde gevallen zich niet aan de zijde waarnaar de richting moet geschieden, dan zal hij in alle formatiën, zoo noodig, waarschuwen waarheen gericht moet worden met de aanw.: guide links (rechts).

Opm.: De c.c^{t}. zal daarbij in aanmerking nemen, dat gericht moet worden naar de richtingscompagnie, of naar, of overeenkomstig de compagnie waarop een bew. heeft plaats gehad; in de overige gevallen naar rechts, tenzij de directie links is bevolen.

214. Bij het samentrekken in een frontcolonne zullen de b.a^{t}. of de a.o^{r}. van de g^{s}. waarop gericht wordt, de plaatsing nagaan en deze, zoo noodig, vlug verbeteren.

215. Wil de b.c^{t}. in een colonnen-linie de richting doen verbeteren, dan zal dit, zoo mogelijk, door alle compagnieën voorwaarts geschieden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

C°.: Naar de .... compagnie richten.
Uitv.: De c^{t}. der genoemde compagnie doet naar rechts de richting verbeteren; de overige compagnieën worden door haar c^{n}. naar de genoemde gericht, waarbij tevens de juiste tusschenruimte wordt genomen.

216. Moet met het richten eener colonnen-linie een verandering van opstellingsfront gepaard gaan, dan geschiedt dit voorwaarts en doet de b.c^{t}. den c^{t}. van een der vleugel-compagnieën, zijne compagnie in het gewilde front opstellen. Op het c°. van punt 215. worden de compagnieën, door haar c^{n}., voor zooveel noodig, naar haar plaatsen in het nieuwe front geleid en aldaar naar de zijde der benoemde compagnie gericht.

De marschen.

217. In den regel wordt in de normaal-vormen, zooveel mogelijk, eenzelfde pas onderhouden. Het halt maken in die vormen geschiedt op het c°.: Bataljon = HALT. In andere formatiën zal, wanneer niet de trom geroerd wordt, in den regel, compagniesgewijze in den pas worden gemarcheerd, en zullen de c.c^{n}. den marsch doen staken na het c°.: Halt maken of een teeken van den b.c^{t}.

218. Voor een frontmarsch in colonnen-linie wijst de b.c^{t}., zoo mogelijk een, in de marschrichting, ver af gelegen punt aan, waarop door alle compagnieën wordt aangemarcheerd. De zijdelingsche richting behoeft bij dezen frontmarsch niet angstvallig bewaard te worden. De b.c^{t}. doet het c°. voor den marsch voorafgaan door de woorden: Richting op de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

.... de compagnie. De c.c^{n}. waken, gedurende den marsch, dat hunne tusschenruimte naar de zijde der richtingscompagnie niet te zeer verandert; zij bevinden zich gedurende den marsch normaal op de, naar de benoemde compagnie gerichte, flank hunner compagnie. Bij het halt houden wordt de richting, voor zooveel noodig, naar de benoemde compagnie hersteld.

219. Voor het afmarcheeren (flankmarsch met vieren, tweeën of éénen) onverschillig uit welke opstelling, is het

C^{o}.: Voorwaarts (achterwaarts, rechts, links) in marschcolonne marcheert af .... compagnie vangt aan de beweging.

De afstanden eener frontcolonne vergrooten en verkleinen.

220. De bewegingen geschieden overeenkomstig de punten 177, 178 en 179. De c.c^{n}. herhalen het c^{o}. van den b.c^{t}. niet.

Het veranderen van directie van een frontcolonne.

221. De bewegingen geschieden op de u.c^{os}. van den b.c^{t}. overeenkomstig de punten 181 en 182. In de open frontcolonne worden de c^{os}. van den b.c^{t}. niet door de c.c^{n}. herhaald.

De uitgestrektheid eener colonnen-linie vermeerderen en verminderen.

222. C^{o}.: Op de .... compagnie uitbreiden (aansluiten).

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitv.: De c^{n}. der niet genoemde compagnieën doen uit de flank aanmarcheeren ten einde deploijements- (twee à vier pas) tusschenruimte te nemen.

Opm.: Moet tot een andere dan deploijements-tusschenruimte worden uitgebreid, dan wordt de te nemen tusschenruimte met: op .... passen, in het c°. aangeduid.

Overgangen uit de gesloten frontcolonne tot de colonne-linie (massa) met het front naar voren.

223. C^{os}.: Rechts (links) voorwaarts in colonnen-linie (massa); of

Voorwaarts in colonnen-linie (massa), tweede compagnie $\frac{\text{rechts.}}{\text{links.}}$

Uitv.: De voorste compagnie blijft staan; de overige compagnieën worden door haar c^{n}. met een flankmarsch langs den kortsten weg (met een flank- en een frontmarsch), naar haar plaatsen in de linie geleid.

Opm^{n}.: Op het laatste c°. komen de derde en achterste compagnieën links (rechts) van de voorste in linie.

Wordt in het c°. daaromtrent geene aanduiding gedaan, dan wordt de colonnen-linie met deploije-ments-tusschenruimten geformeerd.

Overgangen uit de colonnen-linie.

224. *a.* Tot de gesloten frontcolonne met het front naar rechts (links).

C°.: Rechts (links) in gesloten colonne.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Uitv.: De c.c^{n}. doen rechts (links) van directie of opstellingsfront veranderen; de voorste compagnie maakt halt, zoodra de achterste a^{g}. is omgezwonken. De andere compagnieën rukken op de voorste in gesloten colonne op.

Opm.: Hebben de compagnieën verminderde tusschenruimten dan doet de b.c^{t}. vooraf, en voor zooveel noodig, naar rechts (links) uitbreiden.

225. *b.* Tot de gesloten frontcolonne met het front naar voren.

C^{o}.: Op de .... compagnie (voor- of achterwaartsch) in gesloten colonne.

Uitv.: De genoemde compagnie blijft staan; de c^{n}. der overige compagnieën geleiden dezen met een flankmarsch, langs den kortsten weg naar hare plaatsen in de colonne.

Opm^{n}.: De aanduiding: voor- of achterwaarts betreft alleen het samentrekken op eene vleugelcompagnie.

Staat het bataljon in massa, dan worden de compagnieën door een front- en een flankmarsch in de colonne geleid.

Het uiteengaan en het verzamelen.

226. Het bataljon gaat uiteen overeenkomstig punt 194.

Om te doen verzamelen plaatst de b.c^{t}. een der onderofficieren van den kleinen staf en den a.o^{r}. in de lijn, die het bataljon moet innemen; zij stellen zich loodrecht en met den rechterarm op de af te bakenen lijn. De b.c^{t}. doet inmiddels de c^{os}. (signalen geven) van punt 195.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De compagnieën worden door de c.c^{n}. verzameld als in punt 195 en naar hare plaatsen op de lijn geleid, door den b.c^{t}. daarvoor uitgezet. De rechterflank der 2^{e} compagnie komt te staan nabij den onderofficier van den kleinen staf, hierboven genoemd.

Tenzij anders wordt bepaald, plaatsen de compagnieën in volgorde harer nummers zich in massa, in colonnen met sectiën.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

HOOFDSTUK VI.

(BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN.)

Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van en het salueeren met de sabel en kapmes.

HET TREKKEN.

227. De officieren, zoomede het kader en de manschappen, die tot een gewapenden troep behooren en geen gereedschappen dragen hebben, tenzij „in het gelid vrij" gemarcheerd wordt, de sabel (het kapmes) getrokken. Bereden adjudanten, en het bereden personeel tot een staf behoorende, trekken de sabel niet.

Het kader en de manschappen dragen geen gereedschap op wacht en bij den marsch naar en van het schietterrein, tenzij anders is gelast.

Het dragen van de sabel door de officieren en de met de officierssabel bewapende onderofficieren.

228. Op de plaats en in de houding wordt de sabel met het scherp naar voren en den rug tegen den schouder, recht op en neer in de rechterhand gehouden; de arm omlaag en bijna gestrekt, de elleboog ongedwongen teruggetrokken; de greep tusschen den duim en de voorste twee vingers, de overige vingers samengevoegd en naar achter.

In den marsch wordt de sabel „in arm" gedragen d. i. de sabel in de rechterhand, de vier vingers buiten om de zijbeugels, de duim daarbinnen, de kling langs en buiten den bovenarm; de armen volgen de natuurlijke beweging van het lichaam.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De schede kan met de linkerhand worden vastgehouden.

Zoodra de troep halt houdt en tot het salueeren, wordt de sabel weder gebracht in de houding, omschreven in de eerste alinea.

Te paard en in de houding wordt de sabel gedragen als te voet, met dit verschil, dat de rechterhand op het bovenste gedeelte van de dij rust en dat het scherp een weinig naar rechts is gekeerd.

Bij het rusten op de plaats is de sabel met de punt omlaag gebracht en kan de punt op den grond worden geplaatst.

Opm.: Bij het doen van c^{os}. mag de bedoeling door wijzingen met de sabel worden verduidelijkt.

Het salueeren met de sabel door de officieren.

229. Op de plaats: Eerste bew. De sabel recht op en neer, met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst, voor het rechteroog brengen, het scherp naar links en de elleboog tegen het lijf.

Tweede bew. Den arm omlaag strekken en te gelijk de kling met de punt naar beneden brengen; de rechterhand naast de dij met de nagels naar voren.

Derde bew. De sabel in den stand brengen als bij de eerste bew.

Vierde bew. De sabel dragen als in de houding.

In den marsch: Als op de plaats; de eerste bew. geschiedt als men het punt, waar het eerbewijs moet worden toegebracht, tot op vijf passen is genaderd; de derde bew. indien men dat punt twee passen voorbij is. Gedurende het salueeren wordt de linkerarm niet bewogen. (Punt 26.)

Opm^{n}.: Het salueeren met de sabel geschiedt uit-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

sluitend door de officieren. De met de officierssabel bewapende onderofficieren, die de sabel getrokken hebben, staan gedurende het presenteeren der geweren in de houding van de eerste bew. van het salueeren.

Overigens salueeren zij niet met de sabel, doch volgen het daaromtrent voor de kapmesdragenden bepaalde.

Wanneer de kapmessen als eerbewijs worden gepresenteerd voeren de officieren, voor zoover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en de tweede bew. van het salueeren uit en blijven, gedurende het presenteeren der kapmessen, in die houding staan. Officieren die de sabel niet getrokken hebben, verichten alsdan den gewonen militairen groet.

Op marsch wordt het kapmes „in den arm" gedragen.

De houding „in hand kapmes" is tevens eerbewijs.

De orde van parade.

230. Vóór het doen aannemen van de orde van parade zal de troep, te gewilder plaatse, in bataille, zoo mogelijk in één linie en nauwkeurig gericht, worden opgesteld.

In ieder bataljon zijn de tamboers en hoornblazers vereenigd.

De bataljons hebben een tusschenruimte van twintig passen.

231. Voor troepen ter sterkte van een bataljon en grooter wordt de richting gecommandeerd door den bataljonscommandant; voor meerdere bataljons opvolgend, te beginnen met dat op den rechtervleugel.

Een korporaal in het opsluitend gelid der rechter-, en een korporaal in het opsluitend gelid der linkersectie geplaatst, worden als algemeene g^s. aangewezen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

C^os.: 1°. Algemeene guides voor.
2°. Sectie-commandanten in de richting.
3°. Naar het midden = richten.
4°. Algemeen guides ingerukt.

Uitv.: 1°. De b.c^t. begeeft zich naar den rechtervleugel; de algemeene g^s. komen voor en wenden rechts. De b.c^t. bevestigt hen op de in te nemen lijn. De b.a^t. begeeft zich ongeveer zes passen achter het midden van het bataljon.

2°. Alle sectie-commandanten en de uiterste l. g^e. in het voorste gelid van elke compagnie komen voor, stellen zich met het front naar voren in de lijn van richting en nemen de vereischte onderlinge tusschenruimte naar het midden van het bataljon.

De commandanten der rechter- en der 2^e compagnie begeven zich naar den linker- die der derde- en der linker-compagnie naar den rechtervleugel hunner compagnie.

3°. De compagnieën richten zich naar het midden van het bataljon. De c.c^n. commandeeren „STAAT" zoodra hunne compagnie is gericht.

De b.a^t. verbeterd zoo noodig de richting van het opsluitend gelid.

4°. De c.c^n., de b.a^t. en de algemeene g^s. nemen hun gewone plaats weder in.

Opm.: Het laatste c°. wordt niet uitgesproken vóór de richtingslijn door het nevenbataljon nauwkeurig verlengd is.

232. C°.: In orde van parade.

Uitv.: De na te noemen c^n. plaatsen zich, op het voor hen aangegeven aantal passen, vóór het midden hunner troepen of eenheden en met het front naar voren:

PERPUSTAKAAN NASIONAL

1°. De commandant van grootere troepenafdeelingen 100 passen;
(de officieren van zijn staf vijf passen achter hem).
2°. de bataljonscommandanten ..... 30 passen.
3°. de compagniescommandanten ..... 15 passen.

Opm.: Is aan den ad 1°. genoemden c^{t}. slechts één officier toegevoegd, dan plaatst deze zich, — evenals de bereden bataljons-adjudanten ten opzichte van hunne c^{n}., — links op eene halve paardlengte achter zijn c^{t}.

Toegevoegde ordonnansen plaatsen zich op één gelid onmiddellijk achter de toegevoegde officieren.

In ieder bataljon stellen zich de tamboers en hoornblazers op den rechtervleugel, met vier passen tusschenruimte daarvan; de staftamboer gericht met het voorste gelid.

Bij eene zelfstandige compagnie plaatsen de tamboer en de hoornblazers zich op den rechtervleugel, met vier passen tusschenruimte van dezen en gericht met het voorste gelid.

Wapenschouwingen.

233. Een wapenschouwing bestaat uit een inspectie gevolgd door defileeren. De troepen worden opgesteld in orde van parade met het front of met den rechtervleugel naar de zijde van waar de inspecteerende wordt verwacht.

Bij diens nadering worden de eerbewijzen gedaan overeenkomstig zijne waardigheden of zijn rang.

Wanneer genietroepen zonder de gereedschappen aan eene parade deelnemen, zal voor H. M. de Koningin, H. M. de Koningin-Moeder, de Leden van het Vorstelijk Huis of voor den Gouverneur-Generaal het kapmes gepresenteerd, voor een opper-, een hoofd-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

of een subaltern officier het kapmes in hand genomen worden.

Is de inspecteerende en vorstelijk persoon, doch niet van het Nederlandsche Huis, of behoort hij tot een vreemd leger, dan zullen de te verrichten eerbewijzen in het bijzonder worden bepaald.

De c^{t}. van de troepen gaat, door zijn staf of zijn adjudant gevolgd, den inspecteerende tegemoet, salueert met de sabel en ontvangt diens bevelen.

Bij het openen der gelederen zullen de b.c^{n}. er voor waken, dat de lijn van het voorste gelid evenwijdig aan de frontlijn wordt uitgezet. Zij kunnen daarbij, als steunpunten, van de algemeene g^{s}. gebruik maken.

De tamboers en hoornblazers plaatsen zich, na het openen der gelederen, ten opzichte van het voorste gelid als in punt 232 is bepaald.

Alvorens de inspectie een aanvang neemt, zal de algemeene c^{t}. de orde van inspectie don aannemen.

C°.: In orde van inspectie.

Uitv.: De voor het midden hunner troepen en eenheden opgestelde c^{n}. maken front naar de gelederen; hun staven, adjudanten, enz. plaatsen zich, overeenkomstig punt 232 achter hen.

DE INSPECTIE.

234. Zoodra de inspectie een aanvang neemt, plaatst de c^{t}. der troepen zich uitwaarts van den inspecteerende en volgt dezen.

De eerbewijzen, bij aankomst van den inspecteerende te doen, worden, naarmate deze nadert, bij elk bataljon, of zelfstandig onderdeel herhaald.

De c^{n}. van bataljons, compagnieën of detachementen, wanneer deze gedurende de wapenschouwing,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zonder tusschencommando, onder het onmiddellijk bevel staan van den algemeenen c^{t}. — vervoegen zich, c. q. door hun adjudant gevolgd, op het oogenblik, dat de inspectie over hun gedeelte zal beginnen, bij den inspecteerende, salueeren met de sabel en volgen de inspectie, waarbij zij zich uitwaarts van hun onmiddellijken c^{t}. plaatsen. Indien de inspectie, over hun gedeelte is afgeloopen, salueeren genoemde c^{n}. andermaal met de sabel en gaan, gevolgd door hun adjudant, op hun plaats in de orde van inspectie terug.

O p m.: Moet in de orde van bataille worden teruggekeerd dan is het c^{o}.: I n o r d e v a n b a t a i l l e.

HET DEFILEEREN.

235. Het defileeren der troepen bestaat in het, in de grootste orde en volgens daarvoor bepaalde regelen, marcheeren voorbij den inspecteerende. Het geschiedt in colonne, op geheelen afstand of op zes passen, het kapmes in den arm, indien de troep zonder gereedschap is, en met den guide naar de zijde van den inspecteerende.

Om de directie te verzekeren worden bij troepen, sterker dan ééne compagnie, op de lijn door de g^{s}. te volgen, welke lijn minstens tien passen verwijderd moet blijven van den persoon voor wien gedefileerd zal worden, drie onderofficieren of korporaals geplaatst, twee respectievelijk ongeveer op honderd en op vijftig passen aan deze zijde en één op ongeveer vijftig passen aan gene zijde van den inspecteerende. Inmiddels doet de algemeene c^{t}. de colonne formeeren.

O p m.: Het in de lijn der g^{s}. opgestelde kader maakt front naar de flank der colonne, moetende de betrokken g^{s}. rakelings langs hen marcheeren, waartoe

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de s.c^{n}. op de vleugels om het genoemde kader heengaan.

In de gesloten frontcolonne met compagnieën geschieden de bewegingen, behoudens het bepaalde in punt 237 vooveel mogelijk op de u.c^{os}. van den b.c^{t}.

236. De compagnies- en de bataljonscommandanten plaatsen zich in de colonne respectievelijk twee en vijf passen voor de commandanten hunner voorste afdeeling of compagnie.

Opm.: Waar in een gesloten colonne ruimte ontbreekt plaatst de c.c^{t}. zich twee passen zijwaarts van den c^{t}. zijner voorste afdeeling, en aan de zijde der directie.

De bereden bataljonsadjudanten bevinden zich een halve paardlengte achter hun c^{n}., aan de zijde tegenovergesteld aan den persoon, voor wien gedefileerd wordt. De ordonnansen stellen zich op één gelid onmiddellijk achter de adjudanten.

In ieder zelfstandig onderdeel worden de tamboers en hoornblazers aan het hoofd vereenigd met minstens twintig passen afstand tot de voorste afdeeling der colonne.

Tusschen twee bataljons worden afstanden open gelaten gelijk aan de frontbreedte eener afdeeling, waaruit de colonne bestaat, vermeerderd met twintig pasen.

De algemeene commandant plaatst zich — op vijf passen door zijn staf gevolgd — vijf en twintig passen vóór de tamboers van het voorste korps.

Heeft genoemde algemeene c^{t}. geen staf, dan plaatst zich zijn adjudant als de overige bereden adjudanten der colonne.

237. Het c^{o}. voor het aanmarcheeren wordt voorafgegaan door de woorden: Om te defileeren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De algemeene c^{t}. defileert, salueert daarbij met de sabel en plaatst zich daarna, gevolgd door zijn staf, naast den persoon voor wien gedefileerd wordt, ter rechter- of ter linkerzijde van dezen, naargelang in de colonne de g^{e}. rechts of links is. De staf plaatst zich op vijf passen achter den colonne-c^{t}.; heeft deze c^{t}. geen staf, dan zal zijn adjudant zich twee passen achter hem plaatsen.

Op honderd passen van het punt gekomen waar gedefileerd wordt, zullen de c^{n}. der afdeelingen, waaruit de colonne bestaat, den paradepas doen aannemen en op vijf-en-twintig passen: H o o f d r e c h t s (l i n k s) commandeeren, waarop door allen, met uitzondering van de g^{s}., die met de directie belast zijn, naar den inspecteerende wordt gezien en door de sabel(kapmes)dragenden de rechterarm als in de eerste alinea van punt 228 (als bij de vierde bew. van punt 95) wordt gehouden. Zijn de afdeelingen den persoon voor wien gedefileerd wordt voorbij, dan wordt rechtuit gezien, terwijl de rechterarm van de sabel(kapmes)dragenden weder de natuurlijke beweging aanneemt. Vijftig passen verder wordt op het c^{e}. der a.c^{n}. in den gewonen pas overgaan. De niet-bereden adjudanten, zoomede de adjudant-onderofficieren bevinden zich, zoolang de afdeelingen waar zij naast marcheeren in den paradepas zijn, aan de tegenovergestelde zijde der directie.

Bij het defileeren eener zelfstandige compagnie worden in gesloten colonne, de c^{os}. der vorige alinea, door den c.c^{t}. gedaan.

De c^{n}. van bataljons, compagnieën of detachementen — wanneer deze, zonder tusschencommando onder het onmiddellijk bevel staan van den colonne-c^{t}., — salueeren, terwijl zij defileeren, met de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

sabel en begeven zich daarna, c. q. gevolgd door hun adjudant, uitwaarts van hun onmiddellijken c^t. De adjudant stelt zich twee passen achter zijn c^t. Wanneer de hierbedoelde troepenafdeeling gedefileerd heeft, salueert de c^t. met de sabel en begeeft zich, gevolgd door zijn adjudant, weder op zijn plaats in de colonne.

Opm.: Bij het defileeren van een enkel bataljon of gedeelte daarvan, zijn de bepalingen der vorige alinea niet van toepassing op de compagnies-c^n.

De tamboers en hoornblazers zwenken naar de tegenovergestelde zijde der directie en marcheeren uit de colonne; zij zwenken daarna nogmaals 180°, in dier voege, dat zij op ongeveer pelotonsafstand buiten de colonne en tegenover den persoon te staan komen voor wien gedefileerd wordt. Zij gaan met slaan of blazen door, totdat de laatste afdeeling van hun korps of van het zelfstandige detachement gedefileerd heeft, waarna zij weder in de colonne zwenken en hun troep volgen. De tamboers en hoornblazers van een volgend korps of zelfstandig detachement, zullen met slaan of blazen aanvangen, zoodra het spelen, slaan of blazen voor het onmiddellijk voorafgaande korps heeft opgehouden.

Bij het defileeren voor H. M. de Koningin, H. M. de Koningin-Moeder, voor een der Leden van het Vorstelijk Huis of voor den Gouverneur-Generaal salueeren de officieren met de sabel. De officieren, die de sabel niet getrokken hebben, verrichten, in dit geval, den gewonen militairen groet.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

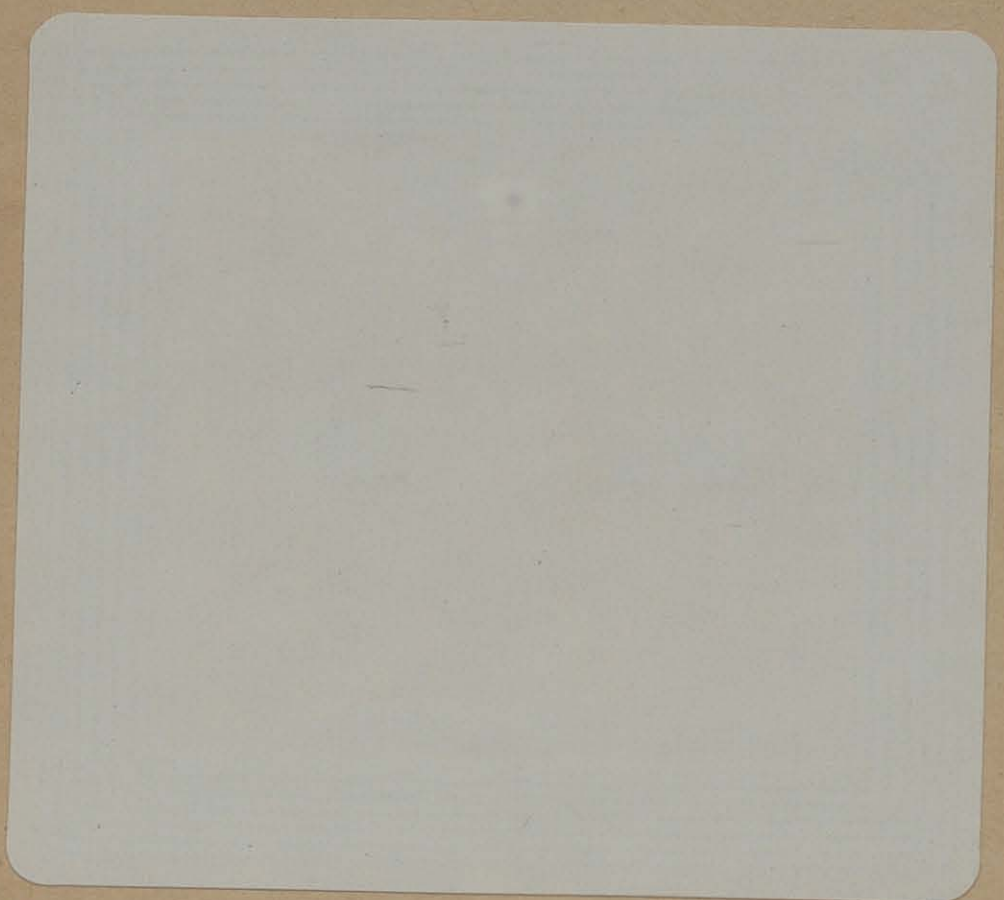

PERPUSTAKAAN NASIONAL